

ՄԵՐ ԱՆԿԻՆԵՆ

Պրիքստեղի Հանդիպում մը եւս Անցաւ Պատմութեան

Պրիքստեղի մէջ տեղի ունեցաւ Եւրոպայի Խորհուրդի նախագահ Շարլ Միշելի հրաւիրած հերթական հանդիպումը՝ Հայաստանի վարչապետի եւ Ատրպէյճանի նախագահի մասնակցութեամբ: Միշելի նախաձեռնած նախորդ նման հանդիպումին կը մասնակցէր նաեւ Ֆրանսայի նախագահ Էմանուէլ Մաքրոնը: Այդ հանդիպումի ընթացքին էր որ, առաջին անգամ ըլլալով հրապարակ եկաւ Հայաստանի սահմանները Եւրոպացի դիտորդներ ուղարկելու գաղափարը, որուն չընդդիմացաւ Իլիամ Ալիեւը, պայմանաւ որ, այդ առաքելութիւնը ըլլայ կարճաժամկետ: Ինչպէս գիտենք, Եւրոպացի դիտորդները երկու ամիս մնալէ ետք մեկնեցան Հայաստանէն, սակայն կարճ ժամանակ ետք, անոնք վերադարձան աւելի մեծ թիւով ու երկարաժամկետ, առանց նկատի առնելու Ատրպէյճանի բարձրացուցած բողոքները:

Շարլ Միշել փորձ կատարեց նման քառակողմ հանդիպում մը եւս կազմակերպել, սակայն այդ գաղափարը արժանացաւ Պաքոյի մերժումին՝ Ֆրանսան մեղադրելով Հայաստանի ի նպաստ կողմնակալութեան մէջ: Հայաստան պնդեց Ֆրանսայի ներկայութեան վրայ ու այդպիսով Պրիքստեղեան հանդիպումները ժամանակ մը առկալուցեցան:

Մայիսի 14-ին կայացած այս վերջին հանդիպումը վերադարձ էր եռակողմ ձեւաչափին: Հայաստան այս գիշումին գնաց՝ ստանալով հաւաստիացում, որ յաջորդ հանդիպումը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 1-ին, Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ ղեկավարներուն մասնակցութեամբ՝ Մոլտավիոյ մայրաքաղաք Քիշինիւի մէջ կայանալիք Եւրոպական Քաղաքական Համայնքի գագաթի ժողովին առըմբեր:

Հայաստանի համար խիստ կարեւոր է Եւրոպական այլ երկիրներու մասնակցութիւնը նման հանդիպումներու, որպէսզի Ատրպէյճան չկարողանայ իր ցանկացած ձեռնարկներով բանակցութիւններու բովանդակութիւնը ու տարբեր պատրուակներով հրաժարի գործադրել գոյացած համաձայնութիւնները:

Պրիքստեղեան հանդիպումէն մի քանի օր առաջ սահմանային Սոքքի շրջանին մէջ Ատրպէյճանի զինուած ուժերը ռազմական գործողութիւններ նախաձեռնելով փորձ կատարեցին գետնի վրայ յաջողութիւններ արձանագրելով Հայաստանին պարտադրել նոր պայմանները: Այս անգամ Բախելով

Պրիքստեղի Մէջ Կայացաւ Փաշինեան-Ալիեւ-Միշել Հերթական Հանդիպումը

Մայիս 14-ին Պրիքստեղի մէջ տեղի ունեցաւ Հայաստանի վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանի, Եւրոպական Խորհուրդի նախագահ Շարլ Միշելի եւ Ատրպէյճանի նախագահ Իլիամ Ալիեւի եռակողմ հանդիպումը:

Հանդիպման ընթացքին քննարկուած են տարածաշրջանային փոխադրութեան եւ տնտեսական ենթակառուցուածքներու ապաշրջափակման, երկու երկիրներուն միջեւ սահմանազատման եւ սահմանային անվտանգութեան ապահովման աշխատանքներուն, Հայաստանի եւ Ատրպէյճանի միջեւ յարաբերութիւններու կարգաւորման համաձայնագրին, Լեռնային Ղարաբաղի ժողովուրդին իրաւունքներու եւ անվտանգութեան հասցէագրման անհրաժեշտութեան, ինչպէս նաեւ զերիններու, անհետ կորսուածներու եւ այլ մարդասիրական խնդիրներուն վերաբերող հարցեր:

Աւելի քան 4 ժամ տեւած հանդիպման արդիւնքներով Շարլ

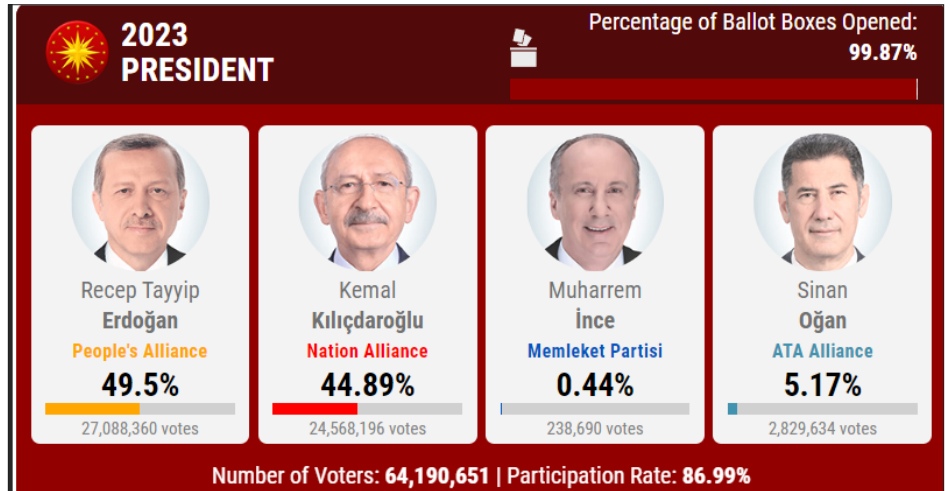
Փաշինեան, Միշել եւ Ալիեւ հանդիպումը Պրիքստեղի մէջ

Միշելը յայտարարած է. «Հանդիպման ընթացքին կողմերը կեդրոնացած են Հայաստան-Ատրպէյճան յարաբերութիւններու կարգաւորման հարցով յառաջընթացի վրայ: Առաջնորդները խաղաղութեան հասնելու պատրաստ

տակամութիւն յայտնած են: Միասին քննարկած ենք օրակարգային բոլոր հարցերը:

Հարկաւոր է պահել այս թափը եւ քայլերու ձեռնարկել երկիրներէն:

Թուրքիոյ Մէջ Նշանակուեցաւ Նախագահական Ընտրութիւններու Երկրորդ Փուլ

Թուրքիոյ Բարձրագոյն Ընտրական Խորհուրդի նախագահ Ահմետ Էրթուրհը յայտնած է, որ ըստ Կիրակի օր տեղի ունեցած նախագահական ընտրութիւններու արդիւնքներուն, գործող նախագահ Ռեճեպ Թայիպ Էրտողանը ստացած է քուէներուն 49,51 տոկոսը, անոր հիմնական մրցակից Քեմալ Կիլիճը՝ 44,88 տոկոսը:

Երրորդ տեղը Սինան Օղանը է՝ 5,17 տոկոս, եւ չորրորդ տեղն է քուէարկութեան առաջ մրցապայքարէն դուրս եկած Մուհարրեմ Ինճէն, որուն օգտին 0,44 տոկոս տրուած է:

Թուրքիոյ մէջ նախագահական ընտրութիւններու առաջին փուլի վերջնական պաշտօնական արդիւնքները պիտի հրապարակուին Մայիս 19-ին:

«Այսպիսով, թեկնածուներէն ոչ մէկը ստացած է նախագահ ընտրուելու համար անհրաժեշտ թիւով քուէներ, ուստի ուժի մէջ կը մտնէ թիւ 6271 օրէնքի պահանջը,

որով տեղի պիտի ունենայ ընտրութիւններուն երկրորդ փուլը: Այն տեղի պիտի ունենայ 2023 թուականի Մայիս 28-ին», ազդարարած է ընտրական կառուցչին ղեկավարը:

Թուրքիոյ նախագահի երրորդ թեկնածու Սինան Օղանը, որ ընտրութիւններուն ստացած է երեք թեկնածուներէն ամենաքիչ ձայները (5%-էն աւելի), արդէն խոստացած է ընտրութիւններու երկրորդ փուլին աջակցել Թուրքիոյ ընդդիմութեան առաջնորդ Քեմալ Կիլիճը:

Թուրքիոյ նախագահի պաշտօնին համար մրցարշաւէն դուրս եկած, սակայն, նախնական տուեալներով, 200 հազարէն աւելի ձայն ստացած Մուհարրեմ Ինճէն ղեռ չէ որոշած, թէ որու պիտի սատարէ ընտրութիւններու հնարաւոր երկրորդ փուլին: Այս մասին «Ռիա Նովոսթի»-ին յայտնած է թեկնածուի շտաբէն աղբիւրը:

Ղարաբաղի Բնակիչները Բախած Են Ամբողջական Շրջափակման, Մինչ Աշխարհը Կեդրոնացած Է Ուրբանիոյ Վրայ. «Freedom House»

Աշխարհի ժողովրդավարական երկիրներէն շատերը կը համարուին՝ ընդդիմանալու Մոսկուայի Ուրբանիա ներխուժման դէմ, սակայն անոնք պէտք է մոռնան, որ այլ, նմանատիպ անարդարութիւններ կը ծաւալին նաեւ այլ վայրերու մէջ, օրինակ՝ Լեռնային Ղարաբաղի մէջ, կը յայտարարէ «Freedom House»-ը:

«Ժողովրդավարական երկիրները պէտք է ուղղակի մարդասիրական օգնութիւն ցուցաբերեն հակամարտութեան տուժած բնակչութեան՝ անոնց տառապանքը մեղմելու համար», գրած է միջազգային իրաւապաշտպան կազմակերպութեան հայաստանեան ներկայացուցիչ Անդրանիկ Շիրինեանը՝ անոնց կողմէն ընելով ազդելու միջազգային կառույցներու՝ ԵԱՀԿ-ի, ՄԱԿ-ի Անվտանգութեան Խորհուրդին վրայ՝ օգնելու իրագործել Լաչինի ապաշրջափակման հարցով Միջազգային Դատարանին որոշումները:

Գործնականի իրեն մէջ նման գործողութիւնները կրնան նաեւ ետ պահել Պաքոյն Հայաստանի

ՐԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՍԻՍ

Գնդակը Կրկին ՌԴ-ի Դաշտ Տեղափոխուեց

ԱՐՄԵՆ ՎԱՐՊԱՆԵԱՆ

Ուաշինգթոնի քառօրեայ հայ-ատրպեյճանական բանակցութիւնների արդիւնքում որոշակի փաստաթուղթ չձեւաւորուեց: Վերլուծելով քննարկումների վերաբերեալ տարածուած հաղորդագրութիւնները՝ կարելի է եզրակացնել, որ յստակեցուել են միայն փաստաթղթի ձեւաչափը եւ հիմնական կետերը: Քննարկումների արդիւնքով ՀՀ ԱԳՆ-ի տարածած հաղորդագրութեան մէջ նշուում է, որ «Խաղաղութեան եւ միջպետական յարաբերութիւնների հաստատման մասին» երկրորդ համաձայնագրի նախագծի որոշ յօդուածները շուրջ եղել է փոխմբռնման առաջընթաց, բայց նաեւ արձանագրուել է, որ մի շարք առանցքային հարցերի շուրջ դիրքորոշումները մնում են տարամետ: Ամփոփելով հանդիպման արդիւնքները՝ ԱՄՆ պետքարտուղար Էնթոնի Պրինքենը յայտնեց, որ հանդիպումների ժամանակ կողմերը քննարկել են մի շարք կոշտ հարցեր եւ հաստատել են շօշափելի գործընթաց կայուն խաղաղութեան համաձայնագրի շուրջ: Նրա խօսքով՝ խաղաղութեան վերջնական պայմանագիրը պատմական կը լինի եւ դրական ազդեցութիւն կ'ունենայ երկու երկրների համար ու նրանց սահմաններից դուրս:

ԱՄՆ պետքարտուղարը կարծիք է յայտնել, որ Հայաստանը եւ Ատրպեյճանը շատ մօտ են պայմանագրի ստորագրման վերջնագծին՝ ընդունելով, որ մնացել է դժուարագոյն՝ մարտիտի վերջին մղունք: Աւելի ուշ Պրինքենը թուիթերեան էջում գրեց, որ արդիւնքի հնարաւոր է հասնել լրացուցիչ փոխզիջումների միջոցով: Այս յայտարարութիւնը կարող է նշանակել

միայն մէկ բան, որ Ատրպեյճանը լրացուցիչ պահանջներ է ներկայացրել Հայաստանին, քանի որ ՀՀ իշխանութիւնները բազմիցս յայտարարել են, որ ճանաչում են Ատրպեյճանի տարածքային ամբողջականութիւնը: Այլ հարց է, թէ որն է այդ ամբողջականութիւնը: Կարելի է ենթադրել, որ հերթական անգամ հայ-ատրպեյճանական բանակցութիւններում հնարաւոր չեղաւ առաջընթաց արձանագրել ատրպեյճանական կողմի առաւելապաշտական մօտեցումների պատճառով:

Գնդակը Արեւմուտքից կրկին վերադարձաւ ՌԴ դաշտ, քանի որ Մալխոնի նախատեսում է ինչպէս Նիկոլ Փաշինեանի այցը Մոսկուա, այնպէս էլ ԱԳ նախարար Արարատ Միրզոյեանի մասնակցութեամբ եռակողմ հանդիպումը նոյն մայրաքաղաքում: Բանակցութիւնները ընթացքում ԱՄՆ-ից յայտարարութիւններ հնչեցին, թէ պէտք է չանտեսել փաստը, որ խաղաղութիւնը հաստատուել է ՌԴ միջնորդութեամբ եւ Արցախում կանգնած են ուսու խաղաղապահները, բայց այն չի նշանակում, որ հայ-ատրպեյճանական յարաբերութիւնների կարգաւորման գործընթացը պէտք է լինի ՌԴ-ի մենաշնորհը:

Վերջին յայտարարութիւնը խօսում է այն մասին, որ ԱՄՆ-ում ըմբռնում կայ՝ Հարաւային Կովկասում իրավիճակը կարգաւորելու հարցում պէտք է ոչ թէ մրցակցել Մոսկուայի հետ, այլ համագործակցել: Այս տեսանկիւնից էլ գնդակը Ռուսաստանի դաշտում է՝ կ'ընդունի՝ ԱՄՆ-ի համագործակցութեան առաջարկը, որը կարգաւորման միակ արդիւնաւետ ուղին է:

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ»

«Աննախադէպութիւնը» Զեմ Տեսնում

ԱՐԱՍ ԱՐԱՐԱՍԵԱՆ

«Լրագրողներ Առանց Սահմանների» կազմակերպութեան կազմած «մամուլի ազատութեան ինդեքս-2023-ում Հայաստանը 180 երկրների թւում զբաղեցրել է 49-րդ «պատուաւոր» տեղը՝ բարելաւելով իր ցուցանիշը երկու կէտով եւ զգալիօրէն առաջ անցնելով տարածաշրջանի բոլոր երկրներին:

Ինչպէս է չափուում մամուլի ազատութեան մակարդակը՝ չգիտեմ: Զուտ «աչքաչափով», իհարկէ, պարզ է, որ ինչպէս 2018 թուականից առաջ, այդպէս էլ հիմա, վիճակը մեր երկրում աւելի բարոճ է, քան Ազրբեյջանում, Թուրքիայում եւ Իրանում: «Աննախադէպ առաջընթաց» եւ, ճիշտն ասած, չեմ տեսնում՝ չնայած, իհարկէ, լրատուամիջոցների սփռման հնարաւորութիւնները մեծանում են, եւ համացանցի շնորհիւ, օրինակ, հեռուստաընկերութեան եթերազրկումն այլեւս դրամատիկ հետեւանքներ չի ունենում:

Ինչպե՞ս են կազմուում նման գեկոյցները: Ենթադրում եմ, որ գեկոյց գրող կազմակերպութիւնն ուղարկում է իր ներկայացուցիչներին, վերջիններս հանդիպում են հայաստանեան այն հ/կ-ներին եւ լրատուամիջոցներին, որոնց հետ համագործակցում են, եւ կախուած նրանից, թէ ինչ տեղեկութիւններ են նրանց յայտնում, կազմում են իրենց գեկոյցները:

Հայաստանեան պաշտօնական քարոզչութիւնը գործը ներկայացնում է այնպէս, որ, այո, «աննախադէպ յաջողութիւններ» ենք հասել, եւ միակ խնդիրն այն է, թէ պէտք է գտնուեն օրինական միջոցներ՝ ապատեղեկատուութեան դէմ պայքարելու համար: «Թարգմանաբար» դա նշանակում է՝ ինչպէ՞ս անենք, որ մեր՝ իշխանաւորներին,

խաթրին ոչ ոք չկարողանայ կպնել: Կարծում եմ, այս հարցում իշխանաւորներն առանձնապէս անհանգստանալու տեղ չունեն, որովհետեւ ինչպէս «նախկինների» ժամանակ, այնպէս էլ հիմա դատարանները նրանց զրպանում են: Երեւանի փաստացի քաղաքապետ Տիգրան Աւինեանը դատի է տուել լրագրող Դաւիթ Սարգսեանին՝ իր պատիւն, արժանապատուութիւնը եւ գործարար համբաւն արատաւորելու համար: Ի դէպ, չեմ հասկանում, թէ ինչու է նման դէպքերում նշուում «գործարար համբաւը»: Աւինեանը, որ քան զիտեմ, պետական պաշտօնեայ է, ոչ թէ գործարար: Յամենայնդէպս՝ պաշտօնապէս:

Արատաւորե՞լ է լրագրողը պաշտօնեայի գործարար համբաւը, թէ՞ ոչ՞ դա դեռ պէտք է պարզել: Բայց, որպէս հայցի ապահովման միջոց, դատարանն արդէն իսկ որոշել է պատժել Սարգսեանին եւ նրա հաշուի ու անշարժ գոյքի նկատմամբ արգելաւոր է դրել: Այսինքն, եթէ լրագրողն աշխատավարձ չստանայ, այդ գործի քննութիւնը, հաւանաբար, աւելի արդիւնաւետ կ'ընթանայ: Զգիտեմ, նման գործերն արդե՞օք յայտնի են դառնում «Լրագրողներ Առանց Սահմանների» կազմակերպութեանը:

1999 թուականին փակուել էր «Մոլորակ» թերթը: Դատարանի որոշմամբ: Միխայիլ Բաղդասարովի գործարար համբաւը պաշտպանելու նպատակով: Հետեւաբար, այն, ինչ տեղի է ունենում հիմա, աննախադէպ չէ, վերջին 30 տարում նախադէպեր շատ են աղել: «ԱՌԱԻՕՏ»

Խմորումներ Արցախում. Տեսարաններ, Թէ՛ Լուծումներ Արցախեան Հանրութեանը

ՅԱԿՈԲ ԲԱՐԱՆԵԱՆ

Արցախի տարածքային կառավարման նախկին նախարար Հայկ Խանումեանը ֆէյսպուքեան զրառում է արել Արցախի պաշտպանութեան նախկին նախարար Սամուէլ Բաբայեանին պետնախարարի պաշտօնում նշանակելու անհրաժեշտութեան վերաբերեալ, ասելով, որ Պապայեանը խորհրդարանում մեծութեամբ երկրորդ ուժի՝ «Միասնական Հայրենիք» կուսակցութեան ղեկավարն է, վայելում է նրա պատգամաւորների աջակցութիւնը: «Ակնյայտ է, որ նախագահի վրայ այս պահին ճնշում կայ Բակո Սահակեանի եւ Արկաղի Ղուկասեանի ու նրանց խմբակիցների կողմից՝ Սամուէլ Բաբայեանին չնշանակելու պահանջով: Հետեւաբար երկուշաբթի օրուայ հանրահաւաքով հանրութիւնն աւելի մեծ ճնշում պէտք է գործադրի նախագահի վրայ՝ գործել քաղաքական տրամաբանութեամբ, գործադիրի ղեկը տալ մարդու, ով պատրաստ է պատասխանատուութիւն ստանձնել երկրի համար այս ծանր ժամանակահատուածում», գրում է Խանումեանը: Նրա զրառումը խօսում է Արցախում այսպէս ասած ներքաղաքական ակտիւ խմորումների մասին, որոնք թւում է

թէ կանգ էին առել այն փուլից յետոյ, երբ խմորումներ ծաւալուեցին Ռուբէն Վարդանեանին պետնախարարի պաշտօնից հեռացնելու առնչութեամբ:

Այժմ խմորումներ են Սամուէլ Բաբայեանին նշանակելու թեմայով եւ այն, որ Հայկ Խանումեանը բաց կերպով ազդարարում է նախկին նախագահին Բակո Սահակեանի եւ Արկաղի Ղուկասեանի թիմերի հակազդեցութեան մասին, յուշում է, որ արցախեան մասշտաբով՝ խմորումները կարծես թէ բաւականին թէժ են: Այլ պարագայում, հազիւ թէ նախաձեռնուէ հանրահաւաքային պահանջի գործողութիւն, այն էլ մի ժամանակաշրջանում, երբ Արցախում տեղի ունեցող բոլոր գործողութիւնները թերեւս պէտք է միտուած լինեն մէկ նպատակի՝ առկայ բոլոր նիւթական եւ մարդկային ռեսուրսները առաւելագոյն մղել լիզացիա արժէք ստեղծելու գաղափարի շուրջ, որովհետեւ շրջափակման մէջ գտնուող Արցախի համար սա այլեւս կենսական բացարձակ անհրաժեշտութիւն է: Միեւնոյն ժամանակ անկասկած է, որ հենց այդ նշանաբանով են սեփական քաղաքական եւ այլ ծրագրերը առաջ մղելու կամ պահպանելու համար պայքարում բոլոր քաղաքական դե-

րակատարները: Բոլորն էլ իրենց դիրքորոշումը եւ քայլերը պայմանաւորում են յանուն շրջափակուած Արցախի: Բայց, փաստացի ստացում է, որ յանուն շրջափակուած Արցախի եւ խնդիրների լուծման՝ հնարաւոր չէ գալ գոնէ առանցքային հարցերում պայմանաւորութեան վերաբերեալ, ձեւաւորելով կառավարման կոալիցիոն տրամաբանութեամբ մեխանիզմ եւ փորձելով դնել եւ լուծել կոնկրետ խնդիրներ:

Միւս կողմից, եթէ կան պետնախարարի բարդագոյն կարգավիճակը ստանձնելու եւ առկայ ծանրագոյն իրողութիւններում հական լուծումներ առաջարկելու պատրաստ գործիչներ, դիցուք՝ Սամուէլ Բաբայեանը, ապա թերեւս պէտք է առնուազն դիտարկել այդ պատրաստակամութիւնը, միեւնոյն ժամանակ սակայն դիտարկել միանգամայն չափելի «նախապաշտօնական» հանրային պատասխանատուութեան «բարոմետրով»: Այսինքն, եթէ որեւէ գործիչ պէտք է նշանակուի բարձրագոյն որեւէ պաշտօնի, ապա՝ դրա համար կամ անձնապէս պատասխանատու է նշանակողը՝ հանրութեան առաջ, կամ նշանակուողը հանրութեան առաջ

Շար.ը էջ 6

ՄԱՍԻՍ
ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ՝
ՄՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՅԱՉԱԿԵԱՆ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի

ԽՄԲԱԳԻՐ
ԳՐԻԳՈՐ ԽՈՏԱՆԵԱՆ

ՎԱՐԻՉ ՏՆՕՐԵՆ
ՎԱՐԷ ԱԶԱՊԱՐԵԱՆ

MASSIS Weekly
Organ of the **Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA**
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
E-Mail: massis2@earthlink.net
<http://www.massisweekly.com>

(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August

ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA \$50.00, \$100.00 (First Class)
Canada \$125.00 (Air Mail)
Overseas \$250.00 (Air Mail).
All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.

Periodicals Postage Paid
at Pasadena CA.
Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY

ԼՈՒՐԵՐ

Վարչապետ Փաշինեան Զանդիպած Է Արտախորհրդարանական Քաղաքական Ուժերու Ղեկավարներուն

Վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանի հանդիպումը արտախորհրդարանական քաղաքական ուժերուն հետ

Վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան կառավարութեան մէջ հանդիպած է արտախորհրդարանական քաղաքական ուժերուն հետ համագործակցութեան խորհրդակցական ժողովի մասնակից կուսակցութիւններու ղեկավարներուն:

Հանդիպման մասնակցած են «Հանրապետութիւն» կուսակցութեան նախագահ Արամ Սարգսեանը,

Հայաստանի Քրիստոնէա-ժողովրդավարական կուսակցութեան նախագահ Լեւոն Շիրինեանը, «Միասնական Հայրենիք» կուսակցութեան նախագահ Մհեր Տէրտէրեանը, Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան Հայաստանի վարչութեան ատենապետ Սեդրակ Աճեմեանը, «Ուժը Հայրենեաց» կուսակցութեան նախագահ Տիգրան Արզաքանցեանը:

Վերջին Զինգ Տարուան Ընթացքին Շուրջ 40 Տոկոսով Աւելցած Է 5 Եւ Աւելի Երեխայ Ունեցողներուն Թիւը

ՄԱԿ-ի Բնակչութեան հիմնադրամի հայաստանեան գրասենեակի մամուլի ասուլիսը

Մայիս 15-ը կը նշուի որպէս Ընտանիքի միջազգային օր: ՄԱԿ-ը այն առաջին անգամ նշած է 1994 թուականին: Օրը աւելի է անգամ մը եւս անդրադառնալու ընտանիքներու բարեկեցութեան ապահովման ու ամրապնդման ուղղուած ծրագիրներուն, առկայ մարտահրաւերներուն: ՄԱԿ-ի Բնակչութեան հիմնադրամի հայաստանեան գրասենեակի հասարակայնութեան հետ կապերու համակարգող Մհեր Մանուկեան նշեց, որ այս տարուան թեման է «Աշխարհի մէջ ժողովրդագրական գործօններու ազդեցութիւնը ընտանիքներուն վրայ»:

«Այս ազդեցութեանը պէտք է մի քանի կէտով անդարդառնալ: Նախ ծնելիութիւնը, որն ամբողջ աշխարհում անկում է ապրում: Աշխարհի բնակչութեան 2/3-րդն ապրում է այնպիսի տարածքներում, որտեղ ծնելիութեան գործակիցը պարզ վերարտադրողական

ցուցանիշից՝ 2,1-ից, ցածր է», ըսաւ Մհեր Մանուկեան:

Խօսելով հայաստանեան միտումներէն՝ Մհեր Մանուկեան նշեց, որ շատ ընտանիքներ կը փափաքին 3 եւ աւելի երեխաներ ունենալ, բայց իրականութեան մէջ 1 կամ 2 հատ կ'ունենան տարբեր խոչընդոտներու պատճառով: Նախընտրելի է, որ անհրաժեշտ պայմանները բարելաւուին, որ ընտանիքներուն մէջ ծնին երեք եւ աւելի երեխաներ: Եւ այդ պէտք է ըլլայ միայն իւրաքանչիւր երեխային գումար յատկացնելով: Երկարաժամկէտ հեռանկարի համար նախընտրելի է համալիր մօտեցում:

Պետութեան կողմէ երեխաներու ծննդեան առնչութեամբ շարք մը աջակցման ծրագիրներ կ'իրականացուին՝ ուղղուած ընտանիքներուն: Մինչեւ երեխայի ծնիլը պետութիւնը կը վճարէ մայրութեան նպաստ ինչպէս աշխատող, այնպէս ալ չաշխատող մայրերուն:

Այսօր Արցախը Երեւի Աշխարհի Ամենաանկախ Պետութիւնն Է. Անդրանիկ Քոչարեան

Չնայած Պրիւքսէլի մէջ բարձր մակարդակով հնչած յայտարարութեան, որ Հայաստանն ու Ատրպէյճանը կը ճանչնան միմեանց տարածքային ամբողջականութիւնը, խորհրդարանի Պաշտպանութեան Յանձնաժողովի նախագահ՝ Անդրանիկ Քոչարեան կը պնդէ, որ Արցախը այսօր աշխարհի ամենաանկախ պետութիւնն է՝ գոնէ յառաջիկայ տարիներու կտրուածքով:

«Արցախն ի՞նչ է տեղաշարժուել է, Արցախը գտնուում է այնտեղ, ինչպէս միշտ գտնուել է: Հայաստանը միշտ ճանաչել է Ատրպէյճանի տարածքային ամբողջականութիւնը, բոլոր բանակցութիւններում եւ հիմա էլ, բայց Արցախն ունի իր սեփական տարածքը եւ կարգավիճակը: Այսօր Արցախը, երեւի, աշխարհի ամենաանկախ պետութիւնն է, մօտակա 3-4 տարիներին, յետոյ կը տեսնենք», ըսաւ Անդրանիկ Քոչարեանը:

Հարցումին՝ «Իսկ հիմա Արցախը մե՞րն է», Պաշտպանութեան Յանձնաժողովի նախագահը պատասխանեց. «Ի՞նչ է նշանակում մերն է, մերն է, քանի մեր ժողովուրդն այնտեղ ապրում է, երբ որ չապրի, այն ժամանակ արդէն դժուար է ասել՝ ումն է Արցախը: Մենք պէտք է արձանագրենք, որ գնում են բանակցութիւններ, վերջում, երբ որ կը հրապարակուի ամբողջ բանակցութիւնների տրամաբանութիւնը եւ քայլերի յաջողականութիւնը, այն ժամանակ մենք կ'արձանագրենք, թէ ինչն է արձա-

Խորհրդարանի Պաշտպանութեան Յանձնաժողովի նախագահ՝ Անդրանիկ Քոչարեան

նագրելու, ինչը՝ ոչ: Այսօր պէտք է արձանագրենք, որ Ատրպէյճանը պէտք է ճանաչի Հայաստանի տարածքային ամբողջականութիւնը, մենք էլ՝ իրենց, բայց այնտեղ գտնուում է նաեւ Լեւոնային Ղարաբաղը, որն իր կեանքը կառուցել է՝ ելնելով իր հռչակած չափորոշիչներով»:

Արդեօք Ատրպէյճանը ճանչնալով Հայաստանի 29 հազար 800 քառակուսի քիլոմէթրը, ետ պիտի երթայ Հայաստանի բռնազրուած տարածքներէն: Պաշտպանութեան Յանձնաժողովի նախագահը յստակ պատասխան չտուապ՝ միայն ընդգծելով, թէ ինք համոզմունք ունի Հայաստանի Զինուած Ուժերու ապագային նկատմամբ:

Վահագն Վերմիշեանը Դատապարտուեցաւ Ութ Տարուան Բանտարկութեան

Հայաստանի Քաղաքաշինութեան Կոմիտէի նախկին նախագահ Վահագն Վերմիշեանը դատապարտուած է 8 տարուայ բանտարկութեան:

Վերմիշեանի փաստաբան Ալեքսանտր Գոշուպաեւը ֆէյսպուքեան իր էջով գրած է, որ դատավճիռը պիտի բողոքարկեն վերաքննիչ Դատարանին մէջ: Կալանքի որոշումն ալ որակելով ապօրինի՝ փաստաբանը նշած է, որ այդ որոշման դէմ ալ գանգատ պիտի ներկայացնեն Եւրոպական Դատարան:

2020-ի փետրուարին Վերմիշեան ազատուեցաւ Քաղաքաշինութեան Կոմիտէի նախագահի պաշտօնէն, որ կը զբաղեցնէր 2019-ի Մարտէն: Մինչ պաշտօնէն ազատիլը ան ձերբակալուած էր առանձնապէս մեծ չափի կաշառք

Քաղաքաշինութեան Կոմիտէի նախկին նախագահ Վահագն Վերմիշեան

ստանալու համար, ապա կալանաւորուած էր:

Երեխան ծնելու պարագային եւս կը սահմանուի նպաստ: Առաջին եւ երկրորդ երեխայի պարագային կը վճարուի 300 հազար դրամ, 3-րդ եւ 4-րդ երեխայի պարագային՝ 1 միլիոն դրամ, 5-րդ եւ յաջորդ երեխային պարագային՝ 1,5 միլիոն դրամ: Յաջորդ փուլին նախատեսուած է երեխայի խնամքի նպաստ մինչեւ երեխայի 2 տարին լրանալը: Որքանով այս ծրագիրները իրենց ազդեցութիւնը կը թողեն ծնելիութեան վրայ:

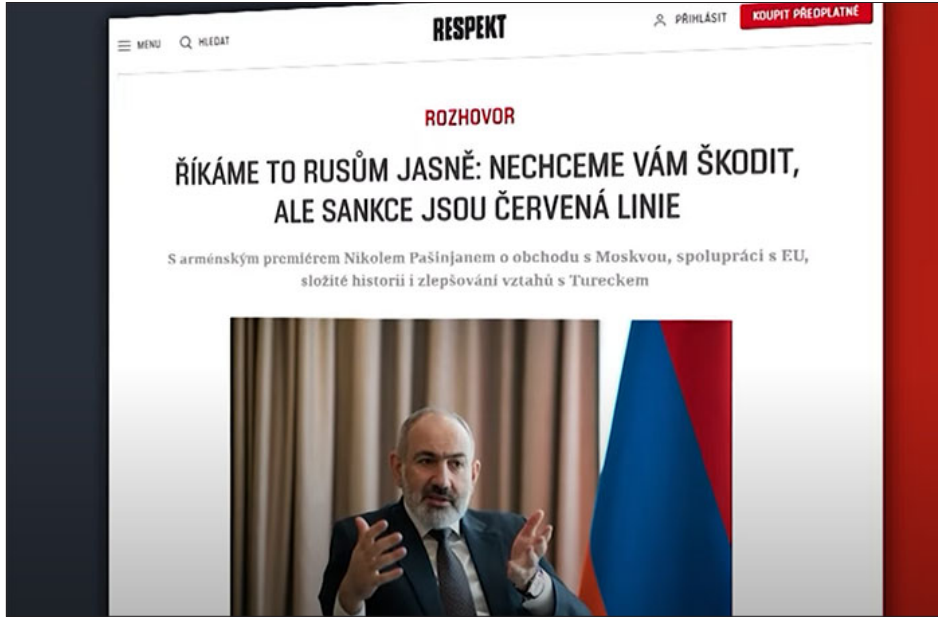
«Ոչ մի առանձին ծրագիր չի կարող ազդեցութիւն ունենալ այնպիսի բազմազործօն երեւոյթի վրայ, ինչպիսին ծնելիութիւնն է: Այստեղ համալիր մօտեցում է անհրաժեշտ: Այդուհանդերձ, վերջին տա-

րիներին կայունացել է ծնելիութեան նուազման միտումը: Դա դրական կարող ենք համարել: Կարծում եմ, որ յաջորդ միջոցառումների փունջն արդէն պէտք է ուղղուած լինի այդ ցուցանիշն աւելացնելուն», ըսաւ ՀՀ Աշխատանքի եւ Ընկերային Հարցերու նախարարութեան Կենսաթոշակային Ապահովութեան եւ այլ Դրամական Վճարներու Վարչութեան պետ Անահիտ Գալստեանը:

Անոր խօսքով՝ վերջին տարիներուն իսկապէս նկատուելի է, որ 3-էն աւելի երեխայ ունեցող ընտանիքներուն թիւը աւելցած է: Վերջին հինգ տարուան մէջ շուրջ 40 տոկոսով աւելցած է 5 եւ աւելի երեխայ ունեցողներուն թիւը:

ԼՈՒՐԵՐ

Պատժամիջոցները ՀՀ Կարմիր Գիծն ԵՆ ԵՎ Այդ Շատ Յատակ Կ'ըսենք Ռուսաստանին. Փաշինեան

Ռւքրանիոյ իրադարձութիւններէն յետոյ բեռնափոխադրումներու լոկիսթիք շղթաները պատուուած են կամ չեն գործեր: Շատ ապրանքներ, որոնք ուղղակիօրէն կը մատակարարուէին Ռուսիա, այժմ այնտեղ կ'երթան Հայաստանի, Ղազախստանի եւ այլ երկիրներու միջոցով: Չեխական «Respekt» ամսագրին տուած հարցազրոյցին աչա մասին ըսած է վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան՝ անդրադառնալով Ռուսիոյ դէմ կիրառուած պատժամիջոցներու հարցին՝ Հայաստանէն Ռուսիա արտահանման աճի առումով:

«Օրինակ՝ խմիչքները, որոնք ենթակաջ չեն պատժամիջոցներին, խնդիր չեն: Մինչեւ 2022 թուականի Փետրուարը նրանք գնում էին Լեհաստանով ու Պելառուսիայով, հիմա գնում են Հայաստանով: Խօսքը միայն երթուղիների փոփոխութեան մասին չէ, եւրոպական փոխադրողների մեծ մասը հրաժարուած է ուղղակիօրէն համադրուածակցել ռուսական շուկայի հետ: Իսկ ռուսական փոխադրողները չեն կարող դրանք հասցնել Լեհաստան: Այսպիսով, ստեղծուեցին բոլորովին նոր լոկիսթիք երթուղիներ, այդ թւում՝ նաեւ Հայաստանի տարածքով: Բայց պատժամիջոցի տակ գտնուող ապրանքների մասով փորձուած ենք հնարաւորինս թափանցիկ լինել, համադրուածակցում ենք ԵՄ-ի, ԱՄՆ-ի եւ նոյնիսկ հինգ Ռուսաստանի հետ: Մենք ԵԱՏՄ անդամ ենք եւ շատ սերտ տնտեսական կապեր ունենք Ռուսաստանի հետ եւ հայկական առեւտուրը սիրում է մասնակցել այն ծրագրերին, որոնք ստեղծուել են վերջին շրջանում:

Այնտեղ, որտեղ ազատ տեղ կայ, մենք ուրախութեամբ բաւարարում ենք ռուսական պահանջարկը: Պատժամիջոցները մեր կարմիր գիծն են: Եւ մենք դա շատ յստակ ասում ենք ռուսներին. մենք չենք ուզում ձեզ վնասել, բայց մենք չենք կարող մեզ թոյլ տալ ինքներս յայտնուել պատժամիջոցների տակ: Այստեղ ոչ մի գաղտնիք չկայ», նշած է Փաշինեան:

«Հետաքննութեան ընթացքին պարզուած է, որ ԱՏՄ-ն չի հայկական յանձնարարութեամբ նաեւ այլ սաղորիչ գործողութիւններ իրականացուցած է Ատրպէյճանի դէմ», կը յայտարարէ Ատրպէյճանի պետական անվտանգութեան ծառայութիւնը:

Ատրպէյճանը Երկու Աճ Զերբակալած Է Հայաստանի Յատուկ Ծառայութիւններուն Համար Աշխատելու Սեղադրանքով

«Չեռանարկուած միջոցառումներուն բերումով կալանաւորուած եւ քրէական պատասխանատուութեան ենթարկուած է 1980 թուականի ծնունդ Ռաշատ ԱՏՄ-նովը, որ կը կասկածուի պետական դաւաճանութեան եւ մեր երկրին դէմ ահաբեկչական սաղորանք իրականացնելու մէջ: ԱՏՄ-նովը ապրած է երրորդ երկրի տարածքի մէջ եւ կատարած է հայկական յատուկ ծառայութիւններու առաջադրանքները», կ'ըսուի հաղորդագրութեան մէջ:

Ըստ հաղորդագրութեան, Հայաստանի յատուկ ծառայութիւններու առաջադրանքները կատարելու համար ԱՏՄ-նովը ներգրաւած է 1991 թուականի ծնունդ Ռոմիլ շան Ամիրովը եւ շարք մը այլ անձեր, որոնք տեսանիւթեր պատրաստած են Ատրպէյճանի տարածքային ամբողջականութեան դէմ կոչով, գանոնք տարածած են Youtube-ով:

«Ֆերատեսչութիւնը կը նշէ, որ ԱՏՄ-նովի եւ Ամիրովի նկատմամբ խափանման միջոց կիրառուած է կալանաւորումը: ԱՏՄ-նովը կը մեղադրուի դաւաճանութեան, ահաբեկչութիւն նախապատրաստելու, օտարերկրեայ կազմակերպութիւններու հրահանգով պետութեան դէմ կոչ ընելու, Ամիրովը՝ դաւաճանութեան եւ օտարերկրեայ կազմակերպութիւններու ցուցումով պետութեան դէմ կոչ ընելու մէջ:

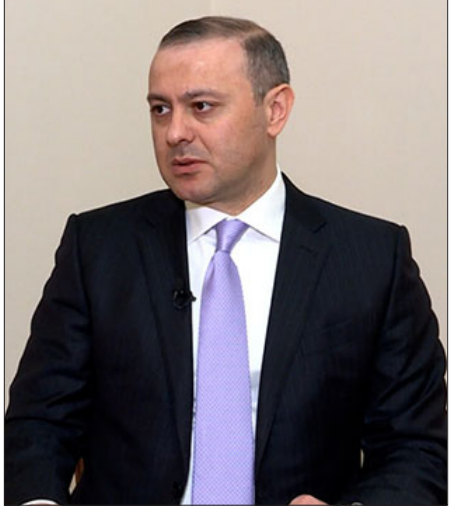
Մենք Չենք Ստանար Այն Սպառազինութիւնը, Ինչ Պատուիրած Եւ Ինչի Համար Վճարած Ենք Ռուսիոյ. Ան Քարտուղար Արմէն Գրիգորեան

«Մենք ՀԱՊԿ-ից ակնկալում էինք, որ այն կը գործի անցեալ տարուայ Սեպտեմբերին՝ հայկական տարածքում Ատրպէյճանի ուղղակի յարձակման ժամանակ: Այն չգործեց»: Այս մասին ըսած է ՀՀ Անվտանգութեան Խորհուրդի քարտուղար Արմէն Գրիգորեանը:

Լրագրողի հարցումին, թէ քննարկուած է ՀԱՊԿ-էն դուրս գալու հարց, Արմէն Գրիգորեանը պատասխանած է. «Ճիշդն ասած, այո՛, նման քննարկումներ եղել են, սա բնական արձագանգ է»:

Արմէն Գրիգորեանի խօսքով՝ այն մեխանիզմները, որոնք պէտք է ապահովէին Հայաստանի անվտանգութիւնը, փլուզուած են, նորերը չեն ստեղծուած: Սա ճգնաժամ է:

Թէ ինչ պէտք է այդ պարագային ընէ Հայաստանը, Արմէն Գրիգորեանը պատասխանած է. «Փնտուել սպառազինութեան նոր

ՀՀ Անվտանգութեան Խորհուրդի քարտուղար Արմէն Գրիգորեան

մեխանիզմներ եւ մատակարարումներ, որովհետեւ առարկայականօրէն մենք չենք ստանում այն, ինչ պատուիրել եւ ինչի համար վճարել ենք Ռուսաստանին»:

Արցախի Նախագահը Հանրահաւաքի Ներկայացուցիչներուն Առաջարկած Է Ակսիլ Անոնց Ծրագիրներուն Շուրջ Քննարկումներ

Մայիս 15-ին Ստեփանակերտի մէջ կայացած հանրահաւաքի մասնակիցներուն անունով հրապարակուած է յայտարարութիւն, որուն մէջ մտահոգութիւն յայտնելով Արցախի մէջ եւ անոր շուրջ ստեղծուած ռազմաքաղաքական, ընկերա-տնտեսական եւ բարոյահոգեբանական իրավիճակին առնչութեամբ, եւ ընդունելի համարելով ստեղծուած իրավիճակէն՝ խորհրդարանական երկրորդ ուժի՝ «Միասնական Հայրենիք» կուսակցութեան նախագահ Սամուէլ Բաբայանի ելքի տեսլականը, Արցախի Հանրապետութեան նախագահին պահանջ ներկայացուած է Բաբայանը նշանակել պետական նախարարի պաշտօնին՝ օժտելով համարժէք լիազօրութիւններով՝ ըստ «Ռազմական դրութեան մասին» օրէնքի իրաւակարգաւորումներուն:

Արցախի Նախագահ Արայիկ Յարութիւնեան

Արցախի նախագահ Արայիկ Յարութիւնը Ստեփանակերտի մէջ կայացած հաւաքի ներկայացուցիչներուն առաջարկած է Մայիս սկսիլ քննարկումներ ու խորհրդակցութիւններ անոնց կողմէ ներկայացուած առաջարկներուն ու ծրագիրներուն շուրջ: Արցախի նախագահը այս մասին տեղեկացուցած է Ֆէյսպուքի իր էջի գրառմամբ:

«Այսօր Արցախի Հանրապետութեան Ազգային Ժողովի նախագահի կողմից ինձ է փոխանցուել Ստեփանակերտի վերածննդի հրապարակում տեղի ունեցած հաւաքի մասնակիցների յայտարարութիւնը:

Ելնելով ԱՀ Սահմանադրութեամբ իմ ստանձնած պարտաւորութիւններից ու լիազօրութիւններից, հաւաքին մասնակցած մեր քաղաքացիների նկատմամբ յար-

գանքից, հաշուի առնելով լսուած լինելու նրանց իրաւունքը՝ որոշել եմ ընդառաջ քայլ կատարել: Ուստի, հաւաքի ներկայացուցիչներին առաջարկել եմ վաղուանից սկսել քննարկումներ ու խորհրդակցութիւններ նրանց կողմից ներկայացուած առաջարկների ու ծրագրերի շուրջ:

Ինչպէս նախկինում, այնպէս էլ հիմա պատրաստ եմ օգտագործել իւրաքանչիւրի գիտելիքները եւ փորձը՝ ի նպաստ մեր երկրի անվտանգութեան, խաղաղութեան եւ մեր ժողովրդի բարօրութեան:

Միաժամանակ ընդգծում եմ, որ յատկապէս այս ճգնաժամային պայմաններում մենք պարտաւոր ենք ցուցաբերել զսպուածութիւն, խոհեմութիւն եւ պատասխանատուութիւն՝ առաջնորդուելով բացառապէս Արցախի Հանրապետութեան ու մեր ժողովրդի շահերով», նշած է Արցախի նախագահը:

Նենսի Փելոսիի Ռանդիպաժ Է Հայաստան-ԱՄՆ Բարեկամական Խումբի Անդամներուն Հետ

Նենսի Փելոսի կը հանդիպի Հայաստան-ԱՄՆ Բարեկամական Խումբի անդամներուն հետ

2023 թուականի Մայիս 10-ին ՀՀ Ազգային Ժողովի Հայաստան-ԱՄՆ բարեկամական խումբի անդամները՝ բարեկամական խումբի ղեկավար, ԱԺ «Քաղաքացիական Պայմանագիր» խմբակցության ղեկավար Հայկ Կոնջորեանը, ԱԺ Արտաքին Յարաբերութիւններու Յանձնաժողովի նախագահ Սարգիս Խանդանեանը, ԱԺ պատգամաւորներ Վահագն Ալեքսանեանը, Հովհաննէս Գրիգորեանը, Իրինա Գասպարեանը, ԱՄՆ-ի մէջ ՀՀ արտակարգ եւ լիազօր դեսպան Լիլիթ Մակունցը, Ուաշինգթոնի մէջ Հանդիպած են ԱՄՆ Գոնկրէսի Ներկայացուցիչներու Պալատի նախկին խօսնակ, գոնկրէսական Նենսի Փելոսիին, Գոնկրէսի Հայկական Հարցերով Յանձնախումբի համանախագահ Ֆրենք Փրլլոնին, Ներկայացուցիչներու Պալատի անդամներ Ռոպ Մենենտեսին, Տեպի Տինկլին եւ Ճեն Շչեքովսքիին:

Ներկայացուցիչներու Պալատի նախկին խօսնակ Նենսի Փելոսին ջերմութեամբ չի շնորհակալուի Հայաստանի կատարած իր այցը՝ վերահաստատելով իրենց աջակցութիւնը Հայաստանի ժողովրդավարութեան, ինքնիշխանութեան ու տարածքային ամբողջականութեան:

Հայաստան-ԱՄՆ բարեկամական խումբի ղեկավար Հայկ Կոնջորեանը հանդիպման ժամանակ

կարեւորած է Հայաստանի Հանրապետութեան եւ ԱՄՆ-ի միջեւ առկայ ռազմավարական երկխօսութիւնը, ընդգծած ԱՄՆ օժանդակութիւնը Հայաստանի մէջ իրականացուող ժողովրդավարական բարեփոխումներուն:

Կողմերը փոխադարձաբար ընդգծած են միջխորհրդարանական համագործակցութեան առկայ բարձր մակարդակը եւ պայմանաւորուած են շարունակել քաղաքական խորհրդակցութիւնները եւ փոխադարձ այցերը:

Հանդիպման ընթացքին քննարկուած է Հայաստանի շուրջ առկայ անվտանգային իրավիճակը, Լազինի միջանցքի ապօրինի շրջափակումը, ինչպէս նաեւ Ատրպէյճանի հետ ընթացող խաղաղութեան գործընթացը, առկայ մարտահրաւէրներն ու անոնց լուծման ուղիները:

Հայ խորհրդարանականները ընդգծած են, որ Հայաստանը հաւատարիմ է խաղաղութեան օրակարգին, որուն նպատակն է տարածաշրջանին մէջ կայուն եւ երկարատեւ խաղաղութեան հաստատումը:

Ներկայացուցիչներու Պալատի գործընկերները վերահաստատած են իրենց պատրաստակամութիւնը՝ հետագային եւս աջակցելու Հայաստանի Հանրապետութեան տարբեր ձեւաչափերով:

Փայլանի Համոզմամբ, Էրտողան Ընտրութիւններու Երկրորդ Փուլին Պիտի Յաղթ

Թուրքիոյ նախկին խորհրդարանի հայազգի պատգամաւոր Կարո Փայլանի համոզմամբ, Թուրքիոյ գործող նախագահ Ռեճեպ Էրտողան Մայիս 28-ին կայանալիք նախագահական ընտրութիւններու երկրորդ փուլին պիտի յաղթէ:

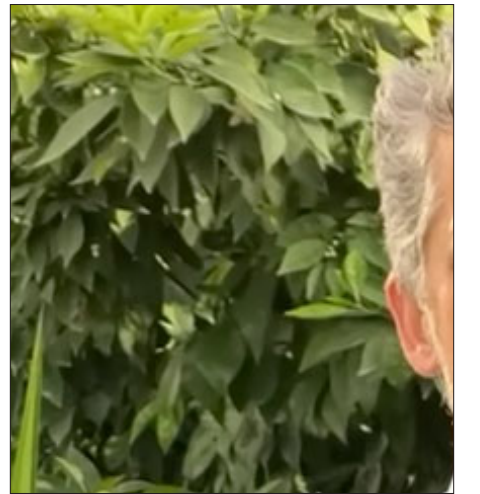
Սա լաւ լուր է հայ-թրքական յարաբերութիւններու կարգաւորման տեսանկիւնէն, «Ազատութեան» հետ զրոյցին ըսաւ Փայլան:

«Ազատութիւն».- Առաջին փուլին յետոյ ինչպէ՞ս կը գնահատէք ընդդիմութեան յաղթանակի հնարաւորութիւնը՝ երկրորդ փուլին նախագահի թեկնածուին յաղթելու հնարաւորութիւնը:

Փայլան.- Առաջին փուլին, դժբախտաբար, Էրտողանը քուէներուն 49 տոկոսը ստացաւ, Քըլլըչտարօղլուն 45 տոկոսը ստացաւ: Այսօրուան դրութեամբ Էրտողանը աւելի շատ հաւանականութիւն ունի երկրորդ փուլը յաղթելու, եւ երկրորդ՝ Էրտողանը շահեցաւ խորհրդարանին մեծամասնութիւնը, անոր համար ալ մեծ հաւանականութիւն ունի: Մեզի համար, դժբախտաբար, կը կարծեմ, Էրտողանը անշուշտ երկրորդ փուլը պիտի շահի:

«Ազատութիւն».- Այդ ինչպէ՞ս պիտի ազդէ հայ-թրքական կարգաւորման գործընթացին վրայ:

Փայլան.- Դժբախտաբար, հիմա աւելի ազգայնական խորհրդարան պիտի ըլլայ եւ շատ աւելի ազգայնական իշխանութիւն պիտի ըլլայ, սա լաւ լուր է հայ-թրքական յարաբերութիւններուն համար: Թուրքիա-Ատրպէյճան յարաբերութիւնները հիմա ազգայնականութեան խօսակցութեան շուրջ են, սա լաւ լուր է՝ աւելի ազգայնական խորհրդարան, աւելի ազգայնական իշխանութիւն: Ես յոյս ունեմ, որ հայ-թրքական սահմանը կրնայ բացուիլ գալիք ամիսներուն կամ շաբաթներուն ընթացքին, բայց անոնք նոյնիսկ օդանաւերու ճանապարհը փակեցին, հիմա դժբախտաբար այդ յոյսը չունիմ, բայց խաղաղութեան պայքարը ես պէտք է շարունակեմ Թուրքիոյ մէջ, որպէսզի

Թուրքիոյ նախկին խորհրդարանի հայազգի պատգամաւոր Կարո Փայլան

համոզեմք Էրտողանի իշխանութիւնն ու խորհրդարանը:

«Ազատութիւն».- Պարոն Փայլան, դուք այլեւս նոր խորհրդարանին մէջ պիտի չըլլաք, դուք պատգամաւոր չէք, ինչո՞վ ստադիո էք զբաղիլ:

Փայլան.- Ես աքթիւսիս եմ մարդու իրաւունքներու հարցերով, եւ հիմա, եթէ ազատ ըլլամ, այս պայքարը պիտի շարունակեմ: Հիմա ամէն ինչ աւելի դժուար պէտք է ըլլայ՝ Հայոց Յեղափոխութեան մասին խօսիլն ալ, հայերուն պահանջներուն մասին խօսիլն ալ, հայ-թրքական յարաբերութիւններու մասին խօսիլն ալ: Մեզի համար ամէն ինչ աւելի դժուար պիտի ըլլայ, բայց պայքարը պէտք է շարունակենք, եթէ պայքարը շարունակենք, յոյս կայ:

«Ազատութիւն».- Դուք ձեր անվտանգութեան համար մտաւախութիւն ունի՞ք, կը կորսնցնէք պատգամաւորի կարգավիճակը:

Փայլան.- Անշուշտ, ինձի համար ալ մտահոգ եմ, բայց ես անոր իրաւունքը չունիմ, ես Թուրքիոյ հայերուն համար, Թուրքիոյ հայ ժողովուրդին համար մտահոգ եմ, այդ տեսակ ազգայնական շրջանի մէջ ամէն ինչ աւելի դժուար պիտի ըլլայ, յատկապէս անոնց համար, որոնք կը հաւատան ժողովրդավարութեան, ինձի համար ալ ամէն ինչ աւելի դժուար պիտի ըլլայ:

Իտալիոյ Մէջ Առգրաւուած Է Աւելի Քան 2 Թոն Քոքային, Որ Պէտք Է Տեղափոխուի Հայաստան

Իտալիոյ ֆինանսական ոստիկանութիւնը եւ մաքսաւորները յայտարարած են, որ աւելի քան 2,7 թոն բարձր մաքրութեան քոքային առգրաւած են ճոյս թափուրօ նաւահանգիստին մէջ:

Ըստ ANSA գործակալութեան՝

Թմրանիւթը թաքցուած է 78 թոն պանան տեղափոխող սառնարանային երկու բեռնարկի մէջ: Բեռը յայտնաբերուած է էքոլատորէն ժամանած նաւի վրայ եւ վրացական Պաթոմի նաւահանգիստով պէտք է տեղափոխուի Հայաստան:

Թուրքիոյ Խորհրդարանի Հայ Նոր Անդամը Տօքթ. Սեւան Ավաճըլօղլու

Իսթանպուլահայ համայնքը դարձեալ երեսփոխան մը ունի Թուրքիոյ Խորհրդարանին մէջ: Նախորդ շրջանին աթոռ ունեցած էին Մարգար Եսայեան, Սելինա Տողան եւ Կարո Փայլան:

Այս անգամ իշխող Ա. Քէ. Փէ. կուսակցութեան անունով Տօքթ. Սեւան Ավաճըլօղլուն ընտրուեցաւ երեսփոխան:

Տօքթ. Ավաճըլօղլու Իսթանպուլի երկրորդ ընտրաշրջանին, առաջադրուած էր: Այս շրջանին մէջ 27 երեսփոխան ընտրուեցան: Տօքթ. Սեւան Գրդ համարի տակ էր, ընտրուեցաւ եւ մաս կազմեց նորընտիր խորհրդարանին: Ան մաս կը կազմէ իշխող Ա. Ք. կուսակցութեան շարքերուն եւ փոքրամասնական հաւաքականութիւններուն մաս-

Թուրքիոյ Խորհրդարանի նորընտիր հայազգի անդամ Տօքթ. Սեւան Ավաճըլօղլու

նակից միակ երեսփոխանը պիտի ըլլայ:

Պրիքստի Մեջ Կայացաւ

Շարունակուած էջ 1-էն

րուն միջեւ խաղաղութեան համապարփակ համաձայնագրի ստորագրման ուղղութեամբ:

Կողմերը քննարկած են սահմանազատման գործընթացին մէջ արձանագրուած յառաջընթացը, այս ծիրին մէջ անոնք պայմանաւորուած են վերսկսել սահմանային հարցերու շուրջ երկկողմ հանդիպումները:

Հայաստանի եւ Ատրպէյճանի առաջնորդները հաւատարմութիւն յայտնած են Ալմա-աթայի 1991 թուականի հռչակագրին եւ Հայաստանի ու Ատրպէյճանի տարածքային ամբողջականութեան: Այս անգամ Շարլ Միշէլը յստակ նշած է երկու երկիրներուն տարածքը՝ Հայաստանի 29 հազար 800 եւ Ատրպէյճանի 86 հազար 600 քառակուսի քիլոմէթրը:

Սահմանազատման հետ կապուած վերջնական հարցերը պիտի համաձայնեցուն բանակցութիւններու միջոցով:

Հաղորդակցութիւններուն հետ կապուած՝ կողմերը յստակ յառաջընթաց արձանագրած են տարա-

ծաշրջանին մէջ փոխադրութեան եւ տնտեսական կապերու ապաշրջանադարձման վերաբերող հարցերու քննարկումներուն մէջ: Կողմերուն դիրքորոշումները այս թեմային շուրջ արդէն շատ մօտ են՝ խօսքը մասնաւորապէս՝ Նախիջեւանով երկաթուղային կապի վերաբացման մասին է:

Ըմբռնում եղած է, որ գերեվարուած անձեր ազատ պիտի արձակուին յառաջիկայ շաբաթներու ընթացքին: Ես նաեւ ընդգծած եմ, որ մոլորուած քաղաքացիներուն ազատ արձակումը պէտք է իրականացուի արագացուած ընթացակարգով:

«Անդրադարձ եղած է նաեւ Լեռնային Ղարաբաղի հայերու իրաւունքներու ապահովման: Ես յորդորած եմ Ատրպէյճանին ներգրաւուելի դրական օրակարգի մշակման՝ երաշխաւորելու հայերու անվտանգութիւնը՝ միջազգային հանրութեան հետ սերտ համագործակցութեամբ: Ես բարձրաձայնած եմ նաեւ Պաքուի եւ Լեռնային Ղարաբաղի բնակչութեան միջեւ թափանցիկ երկխօսութեան անհրաժեշտութեան մասին», ըսած է Շարլ Միշէլ:

Պրիքստեան Հանդիպում մը Եւ

Շարունակուած էջ 1-էն

Հայկական բանակի ուժգին հակահարուածին Պաքուի այս փորձը մատուցեց Թաթարներուն:

Վերադառնալով Պրիքստեան հանդիպումին կարելի է ըսել որ, յառաջընթացի մասին խօսիլը կանուխ է: Ստորագրուած փաստաթուղթի բացակայութեան, արդիւնքներու մասին տեղկութիւններ փոխանցեց Միշէլ ինքը, յայտարարելով որ, Հայաստանի եւ Ատրպէյճանի առաջնորդները հաւատարմութիւն յայտնած են Ալմա-աթայի 1991 թուականի հռչակագրին եւ Հայաստանի ու Ատրպէյճանի տարածքային ամբողջականութեան: Այս անգամ Շարլ Միշէլ յստակ նշեց երկու երկիրներուն տարածքը՝ Հայաստանի 29 հազար 800 եւ Ատրպէյճանի 86 հազար 600 քառակուսի քիլոմէթրը: Միշէլ յայտնեց որ, անդրադարձ եղած է նաեւ Լեռնային Ղարաբաղի հայերու իրաւունքներու ապահովման մասին: «Ես բարձրաձայնած եմ նաեւ Պաքուի եւ Լեռնային Ղա-

րաբաղի բնակչութեան միջեւ թափանցիկ երկխօսութեան մասին», ըսաւ Եւրոպայի Խորհուրդի նախագահը աւելցնելով որ, շաբաթներու ընթացքին պէտք է ազատ արձակուին բոլոր ռազմագերիները:

Այսպիսով, Պրիքստեան հանդիպումի առաջին քննութիւնը պայմանաւորուած է ռազմագերիներու ազատ արձակմամբ, որ պէտք է իրականացուի կարճ ժամանակուայ ընթացքին: Այս անգամ եւս հաւանականութիւնը մեծ է որ, Ատրպէյճան չկատարէ կամ մասամբ կատարէ գայն, ազատ արձակելով փոքր թիւով հայ պատանդներ այդպիսով իսկ ծախողութեան մատուցելով բանակցային այս վերջին գործընթացը եւս: Իսկ քիչեր կը հաւատան որ Ատրպէյճան դուրս կու գայ Հայաստանի 29 հազար 800 քիլոմէթր տարածքէն առանց ռազմական միջոցներու պարտադրանքին, որոնց նախանշանները յուսադրող են:

Գ. ԽՈՏԱՆԵԱՆ «ՄԱՍԻՍ»

Ղարաբաղի Բնակիչները Շրջափակուած Են

Շարունակուած էջ 1-էն

հետ սահմանի երկայնքով ռազմական սրացումները օգտագործելէ՝ Երեւանի հետ իր բանակցութիւններուն մէջ տարածքային զիջումներ ձեռք բերելու համար, նշուած է յօդուածին մէջ:

Իրաւապաշտպան կազմակերպութիւնը կը նկատէ նաեւ, որ ժողովրդավարական երկիրները արդէն իսկ արտայայտած են իրենց մտահոգութիւնը Պաքուի գործողութիւններուն հետեւանքով մարդու իրաւունքներու խախտումներուն վերաբերեալ, Արդարադատութեան Միջազգային Դատարանը Ատրպէյճանին յանձնարարած է «ձեռնարկել բոլոր անհրաժեշտ միջոցները»՝ ապահովելու մարդոց, ինքնաշարժներու եւ բեռնատարներու անխոչընդոտ տեղաշարժը Լաչինի միջանցքով երկու ուղղու-

թիւններով, սակայն Ատրպէյճանի կառավարութիւնը, որ յայտնի է միջազգային տարբեր մեխանիզմներու անտեսմամբ, հերթական անգամ այդ կ'ընէ:

«Freedom House»-ը կը յաւելէ, որ Ատրպէյճանի կառավարութիւնը սովորաբար հանդուրժող է քաղաքացիական հասարակութեան անկախ խումբերու նկատմամբ եւ բռնութեամբ կը ցրէ շարտօնուած բողոքի ցոյցերը: Միաժամանակ կը նշէ, որ անցեալ տարուան Դեկտեմբերին վարչակազմին հետ կապուած խումբ մը «բնապահպաններ» են, որ արգելափակեցին երթեկութիւնը Լաչինի միջանցքով, իսկ արդէն այս տարուան Ապրիլ 23-ին՝ Հայոց Յեղասպանութեան գոհերու լիշատակի օրուան ընդառաջ, Ատրպէյճանի իշխանութիւնները սկսան միջանցքին պաշտօնական անցակէտեր տեղադրել:

Խմորումներ Արցախում

Շարունակուած էջ 2-էն

պէտք է ստանձնի գործողութիւնների շատ թիւ քիչ կոնկրետ ուրուագծելի պլանի եւ առնուազն միջանկեալ հանգրուանների պատասխանատուութիւն: Պէտք են մեխանիզմներ, որոնք թոյլ կը տան հանրութեանը լինել այդ գործընթացի կառավարիչ, այլ ոչ թէ դառնալ հանդիսատես ու հետեւել Արցախի նախկին առանցքային ֆիզուրներին՝ չարաբերութիւններ պարզելու ներկայիս գործընթացներին: Եթէ կայ որեւէ մէկը, որն ունի գործնական լուծումների, փոփոխութիւն բերելու կամք, պա-

տասխանատուութիւն ու կարողութիւն, ապա հական չէ՝ նախկինից է, նոր է, վատ մոռացուած, թէ լաւ մոռացուած հին է, պէտք է օգտագործել այդ կամքն ու կարողութիւնը: Բայց, Արցախի հանրութիւնը, ինչպէս եւ իհարկէ Հայաստանի, անցնող մօտ երեք տասնամեակում չափից շատ, անթույլատրելի շատ է վստահել իր իշխանական կամ ընդդիմադիր «էլիտաներին», վստահութեանը զուգահեռ, այսօր պէտք է ունենայ ամենօրեայ ռեժիմով վերահսկելու եւ հաշուետուութիւն պահանջելու կամք եւ հնարաւորութիւն:

«ԱՌԱՋԻՆ ԼՐԱՏՈՒԱԿԱՆ»

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ - ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան
Քաղաքական Դիւանի Կազմակերպութեամբ՝

Հանդիպում-Քննարկում
ՄԴՀԿ-ի Կեդրոնական Վարչութեան Ատենապետ
ՀԱՄԲԻԿ ՍԱՐԱՏԵԱՆ-ի Հետ

Նիւթ՝
ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Նոր Մարտահրաւերներ, Վտանգներ
եւ Հնարաւորութիւններ

Տեղի կ'ունենայ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՅՈՒՆԻՍ 1, 2023
երեկոյեան ժամը 8:00-ին

ՀԿԲՄ-ի Փաստաթիւայի կեդրոնէն ներս՝
1060 N. Allen Ave., Pasadena, CA 91104

Մուտքը՝ Ազատ

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՕՆ

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly
Enclosed a check for (one year)
* \$50,00 * \$100,00 (first class) for USA
\$ 125,00 (Air Mail) for Canada.
\$ 250,00 (Air Mail) Overseas.

Name: -----
Address: -----
City: ----- State:----- Zip Code:-----
Country: -----
Tel:-----
Email: -----

Armenia, Azerbaijan Discuss Resolution of Regional Transportation and Infrastructure Issues in Brussels

BRUSSELS -- The meeting between the Prime Minister of the Republic of Armenia, the President of the European Council, and the President of Azerbaijan took place in Brussels on Sunday.

The meeting was attended by the Prime Minister of Armenia, Nikol Pashinyan, the President of the European Council, Charles Michel, and the President of Azerbaijan, Ilham Aliyev.

During the meeting, discussions were held on the resolution of re-

gional transportation and infrastructure issues, the establishment of territorial integrity and security between the two countries, the implementation of the agreement on the organization of relations between Armenia and Azerbaijan, the rights of the population of Nagorno-Karabakh and the description of the security, as well as the return of prisoners of war, missing persons, and other humanitarian issues.

A decision was reached to continue the discussions at the next

meeting scheduled for June 1 in Kisinev, within the framework of the Council of the European Union's presidency, with the participation of the Prime Minister of the Republic of Armenia, the President of Azerbaijan, the President of France, and the Chancellor of Germany, as well as the participation of the President of the European Council.

EU Council President said the exchanges during his meeting with Armenian Pashinyan and Aliyev were frank, open and result-oriented.

"They focused on progress on the path towards Armenia-Azerbaijan normalization. The leaders shared a common willingness for a South Caucasus at peace. I commend their respective efforts. Together, we reviewed all issues on our agenda," Michel said after talks with the leaders of the two countries in Brussels.

Following the recent positive talks held in the United States on the peace treaty, the momentum should be maintained to take decisive steps towards the signing of a comprehensive peace agreement between Ar-

Continued on page 4

US State Department: Azerbaijan Destroying Armenian Spiritual Heritage of Nagorno-Karabakh

WASHINGTON, DC -- The US Department of State has released the 2022 Religious Freedom Report of the United States Commission on International Religious Freedom (USCIRF). In particular, in the report, Azerbaijan is on the list of countries under special watch.

In 2022, the state of religious freedom in Azerbaijan had negative dynamics. The government continued to exercise considerable control over religious figures, continuing to prosecute and detain them.

It is noted in the report that at the end of last year, 19 people were imprisoned in Azerbaijan for their religious beliefs. Local human rights organizations also say that the government continued to use physical violence, detain, and imprison religious activists, and that many of the arrests of religious activists—including on drug charges—were political in nature.

Continued on page 2

Russia Failed to Deliver Ordered and Paid-for Weapons to Armenia

YEREVAN -- In an interview with the Russian opposition newspaper Novaya Gazeta published on Sunday, the secretary of Armenia's Security Council, Armen Grigorian, accused Russia of not honoring security obligations to Armenia enshrined in bilateral and multilateral treaties.

Moscow is also not supplying Yerevan with weapons despite several defense contracts signed by the two sides, he said without going into details. The Armenian military has to look for alternative sources of arms supplies because "we are not receiving what we ordered from Russia and what we paid for," added Grigorian.

On Tuesday, Deputy Foreign Minister Mnatsakan Safaryan confirmed that the weapons from Russia have not

reached Armenia.

Speaking at a press conference, Safaryan was asked to comment on Secretary of the Security Council Armen Grigoryan's recent statement that Armenia has ordered and paid for Russian armaments but Russia is not delivering them.

"The weapons we had paid for to Russia have not reached Armenia. We are trying to continue the work. I have nothing to add at the moment," he said.

When asked to specify why the weapons have not reached Armenia, he said that the issue should be clarified with the relevant structures. He did not specify the amount paid for weapons.

"I can't present details, please contact the Defense Ministry," Safaryan said.

Azerbaijani Forces Shell Sotk Village Killing One Armenian Soldier Wounding Four Others

YEREVAN -- Azerbaijani forces, on the morning of May 12, launched a drone attack on Armenia's Gegharkunik province, as a result 20-year-old Narek Baghdasaryan was killed, Armenia's Defense Ministry reported. Friday evening, the Azerbaijani side continued its aggression on sovereign Armenian territory by attacking Armenian military forces in the Kut village. The Azeri drone strike came a day after Azeri forces bombarded Armenian positions in the same area.

Friday's attack came a day after a massive attack launched by Azerbaijan targeting the Sotk, Verin Shorzha and Norabak villages all in the Vartenis region of the Gegharkunik Province in northeastern Armenia.

Armenia's Defense Ministry reported that two Armenia soldiers were also injured during Friday's attack. On Thursday, four soldiers were reportedly injured.

Tensions in the area have run high for the past month. Armenia's largest gold mine located near Sotk halted production operations in mid-April due to what its management and workers described as cross-border Azerbaijani gunfire. The village sustained heavy damage during more large-scale clashes that broke out at this and other border sections last September.

The US State Department spokesperson Vedan Patel on Thursday stated "this kind of violence, we believe it undermines the progress made by Ar-

menia and Azerbaijan toward a durable and dignified peace, and we call on the leaders of both of these countries that when they convene in Brussels on the 14th... -- that these two parties agree to distance their forces along the border, as discussed by Secretary Blinken during their participation of these negotiations that we hosted here in Washington, D.C., at the beginning of May."

"We believe that there is a clear path forward. We obviously were happy to host these two countries at the beginning of May. We believe that those talks were fruitful and laid the groundwork for a continuation of these talks beginning in Brussels, and we'll let that process play out," continued Patel.

Yerevan on Friday countered the United States's characterization to a large-scale attack launched by Azerbaijan against the Sotk village. "First of all, it was not an exchange of fire but another unprovoked attack by the Azerbaijan's army, which is well known for its ISIS-like warfare conduct," stated Edmon Marukyan Armenia's Ambassador at Large tweeted.

Nancy Pelosi Affirms Strong Backing for Armenia's Democracy, Sovereignty, and Territorial Integrity

WASHINGTON, DC -- The members of the National Assembly's Armenia-US Friendship Group, including the Head of the Friendship Group, Hayk Konjoryan, the Head of the NA Civil Contract Faction, the Chair of the NA Standing Committee on Foreign Relations, Sargis Khandanyan, and the NA deputies Vahagn Aleksanyan, Hripsime Grigoryan, and Irina Gasparyan, along with the RA Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary to the USA, Lilit Makunts, held a meeting with Nancy Pelosi, the former Speaker of the House of Representatives of the US Congress, as well as Frank Pallone, the Co-Chair of the Congressional Caucus on Armenian Issues, and members of the House of Representatives, Rob Menendez, Debbie Dingley, and Jen Shchekovski, on May 10.

During the meeting, Nancy Pelosi expressed fond memories of her visit to Armenia and reiterated their support

for Armenia's democracy, sovereignty, and territorial integrity. Hayk Konjoryan, the Head of Armenia-US Friendship Group, emphasized the ongoing strategic dialogue between Armenia and the United States and highlighted the United States' support for the democratic reforms implemented in Armenia. Both parties acknowledged the strong level of inter-parliamentary cooperation and agreed to continue political consultations and mutual visits.

The meeting also addressed the current security situation in Armenia, including the illegal blockade of the Lachin Corridor, as well as the ongoing peace process with Azerbaijan. The Armenian parliamentarians stressed Armenia's commitment to the peace agenda, which aims to establish long-term stability in the region. The House of Representatives members expressed their willingness to continue supporting the Republic of Armenia in various formats.

Armen Grigoryan Briefs NATO Officials on Regional Security, Threats of Ethnic Cleansing in Nagorno-Karabakh

BRUSSELS -- During his working visit to Brussels on May 15, Secretary of Armenia's Security Council Armen Grigoryan met with members of the Committee of Deputy Permanent Representatives of NATO.

Grigoryan presented the security situation around Armenia and Nagorno-Karabakh, as well as the humanitarian crisis resulting in Nagorno-Karabakh from its blockade by Azerbaijan, which is fraught with ethnic cleansing. He called on the international community to respond to Azerbaijan's policy and prevent the ethnic cleansing from happening.

The Secretary of the Security Council also presented details of the recent Armenian-Azerbaijani talks in Washington and Brussels.

Secretary Grigoryan emphasized the commitment of the Armenian side

to the normalization of relations with Turkey without preconditions.

He referred to the development of Armenia-NATO bilateral partnership, in particular, the Individual Partnership Action Plan.

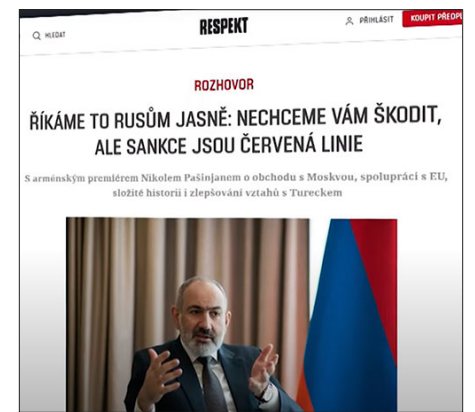
Pashinyan: Sanctions Are Armenia's Red Lines

YEREVAN — In an interview with the Czech magazine 'Respekt' during his visit to the Prague, Armenian Prime Minister Nikol Pashinyan emphasized the importance of transparency regarding goods that are under sanctions imposed on Russia by the collective West. He mentioned that Armenia cooperates with the EU, US, and Russia itself in this regard, striving to maintain transparency.

Pashinyan highlighted that logistic chains of shipments have been disrupted or are not functioning properly since the Ukrainian conflict. As a result, many goods that were previously directly shipped to Russia are now being rerouted through Armenia, Kazakhstan, and other countries.

The Prime Minister provided an example of how the transportation of drinks, which are not subject to sanctions, has changed. Previously, they were shipped to Russia through Poland and Belarus, but now they are being sent through Armenia since the previous routes are no longer viable.

Pashinyan explained that the issue goes beyond simply changing routes. Most European freight forwarders are reluctant to directly cooperate with the Russian market, and Russian freight forwarders face challenges in delivering goods to Poland. Consequently, entirely new logistic routes, including those passing through

Armenia, have been established.

As a member of the Eurasian Economic Union (EEU), Armenia maintains close economic ties with Russia. Armenian businesses actively participate in programs established in recent times. Pashinyan emphasized that Armenia is willing to fulfill Russian demand and occupy vacant niches in the market. However, he made it clear to the Russians that sanctions are a red line for Armenia. While Armenia does not wish to harm Russia, it cannot afford to come under sanctions itself, and this position is openly communicated.

Overall, Pashinyan's statements highlight Armenia's efforts to navigate the challenges created by the sanctions on Russia, its close economic ties with Russia, and its commitment to transparency and avoiding potential repercussions.

Prime Minister Pashinyan Meets With Leaders of Extra-Parliamentary Political Forces

YERVAN -- Prime Minister Nikol Pashinyan held a meeting at the government with the leaders of parties participating in the Consultative Assembly on Cooperation with Extra-Parliamentary Forces

The meeting was attended by the chairman of the Republican Party Aram Sargsyan, the chair-

man of the Christian Democratic Party of Armenia Levon Shirinyan, the chairman of the "United Motherland" party Mher Terteryan, Social Democrat Hunchakian Party Armenia Chairman Sedrak Ajemian and chairman of the "Power of the Motherland" party Tigran Arzakantsyan.

organizations continue to question the willingness of the Azerbaijani government to protect and preserve the religious and cultural heritage in Nagorno-Karabakh and adjacent territories under Azerbaijani control, the report adds.

In February, the then minister of culture of Azerbaijan Anar Karimov announced the creation of a working group to remove the "fake" Armenian apostolic inscriptions from churches. But apparently, after international outrage, the government abandoned the

plan, and in March, the European Parliament condemned Azerbaijan's continued policy of destruction and denial of Armenian cultural heritage in and around Nagorno-Karabakh, the report notes.

USCIRF recommends that the US government provide funding to the United States Agency for International Development and the US embassy in Azerbaijan to restore, preserve, and protect places of worship and other religious or cultural sites in Nagorno-Karabakh and surrounding areas.

Azerbaijan Destroying Armenian Heritage

Continued from page 1

The report points as well to the destruction of the Armenian spiritual

heritage by Azerbaijan in the Nagorno-Karabakh territories now under the control of Baku.

International bodies and other

Jordan, Palestine Suspend Recognition of Armenian Patriarch Nourhan Manougian

AMMAN (The Jordan Times) — Jordan and Palestine on Thursday issued a joint statement, announcing their decision to suspend their recognition of Patriarch Nourhan Manougian as the Patriarch of the Armenian Orthodox Church in Jerusalem, the holy land and Jordan.

This decision comes after numerous unsuccessful attempts to address the patriarch's handling of properties in Jerusalem's Armenian Quarter, which hold cultural, historical and humanitarian significance, the Jordan News Agency, Petra, reported.

The statement emphasized that this decision was made in accordance with the directives of His Majesty King Abdullah and Palestinian President Mahmoud Abbas.

It was prompted by the patriarch's real estate-related actions and deals, which could impact the future of the holy city, undertaken without prior agreement and consultation with relevant parties, as required by laws and church regulations.

The patriarch also ignored appeals from Armenian institutions, read the statement.

The statement further highlighted that the decision of Jordan and Palestine follows the recent "deal" concerning the Bustan site, also known as the "Hadiqat Al Baqar" (Cows garden in English) and its surroundings, including the Qishla building in Bab Al Khalil, which is considered a significant part of the Armenian Quarter. Despite requests to halt any actions that could

affect the historical and legal status quo of these properties, the patriarch did not respond to these demands, the statement said.

Both parties affirmed that the Armenian Quarter is an integral and occupied part of the Old City, subject to relevant resolutions of the United Nations Security Council and the United Nations General Assembly, including resolutions 1515, 476, 338, 242, 2334, and other applicable international decisions.

The statement also noted that the Executive Board of UNESCO has issued several resolutions, recognizing the Old City and its walls as part of the endangered World Heritage list. The actions of Patriarch Manougian were considered a clear violation of international charters and resolutions aimed at preserving Jerusalem's status quo and safeguarding the Armenian heritage of the city, the statement said.

European Union Continues to Ignore the Legitimate Rights and Interests of the People of Artsakh

STEPANAKERT -- The Artsakh (Nagorno-Karabakh) Foreign Ministry issued a statement in response to the remarks made by the President of the European Council Charles Michel following the trilateral meeting with Armenian and Azerbaijani leaders in Brussels on May 14. Below is the full text of the statement.

'On 14 May, President of the European Council Charles Michel made a press statement following a trilateral meeting with Armenian Prime Minister Nikol Pashinyan and Azerbaijani President Ilham Aliyev. The content of the statement as a whole, as well as a number of points contained there indicate that the EU leadership continues to ignore the legitimate rights and interests of the people of Artsakh and is guided solely by their own geopolitical and short-term interests in the region to the detriment of the values of democracy and human rights declared by the European Union.

This is evidenced in particular by the absence in the statement of any mention of more than 5-months blockade of the Lachin Corridor, the estab-

lishment of an illegal Azerbaijani checkpoint at the entrance to the corridor and the factual siege of the 120,000 population of Artsakh with all the ensuing humanitarian consequences. This is an indication of the fact that the President of the European Council not only does not prevent, but in fact indulges Azerbaijan in using the suffering of the people of Artsakh as a political tool.

However, if the intentions and visible actions of Azerbaijan to provoke a humanitarian catastrophe and carry out ethnic cleansing in Artsakh are not a matter of concern for the President of the European Council, we still had the right to expect that the organisation he represents would show direct interest in Azerbaijan's strict

Italian Police Seize \$880 Million Of Cocaine 'Bound for Armenia'

ROME— Police in Italy said on Tuesday that they have seized 2.7 tons of "extremely pure" cocaine destined for Armenia.

In a statement, Italy's Guardia di Finanza police force said the consignment of drugs worth more than 800 million euros (\$880 million) was found in refrigerated banana containers shipped to the Calabrian port of Gioia Tauro from Ecuador.

Armenia was the final destination of the shipment, via Georgia's Black Sea port of Batumi, said the statement.

Calabria is home to the Ndrangheta

crime syndicate, which is now widely regarded as Italy's most powerful mafia organization playing a central role in the drugs trade.

Earlier this month, the Italian police also found in Gioia Tauro 600 kilograms of cocaine which they said was bound for other parts of Italy as well as Croatia, Greece and Georgia.

Armenian law-enforcement authorities did not immediately react to this latest major drug bust. It was not clear whether the authorities will try to investigate the alleged cocaine shipment to Armenia foiled in Italy.

compliance with the decisions of the European Court of Human Rights and the International Court of Justice, as one of the pillars of contemporary international legal order.

In this regard, the European Council President's defiant disregard for Azerbaijan's consistent non-compliance with the legally binding Order of the principal judicial organ of the UN and its systematic violations of international law, in particular the non-use or threat of force and the peaceful settlement of disputes, is puzzling.

It is only the effective measures on the part of the international community aimed at forcing Azerbaijan to immediately and unconditionally implement its obligations under the Trilateral Statement of 9 November 2020 and the Order of the International Court of Justice of 22 February 2023, that may testify that those acting as mediators are sincerely interested in lasting peace and stability in the region. We believe that those international actors who either by their action or inaction are encouraging Baku in their aggressive, expansionist policies and internationally wrongful acts, not only bear responsibility for their grave consequences, but also justify the recurrence of such policies and violations in other parts of the world.

We recall once again that in 1991, the people of Artsakh, in full compliance with international law and domestic legislation in force at that time, exercised their inalienable right to self-determination and established their statehood on the same basis as Azerbaijan and Armenia. The authorities of the Republic of Artsakh have consistently defended and will continue to defend the legitimate choice

and expression of the free will of their people.

Representatives of individual countries and international organisations have no right to decide the fate of the people of Artsakh. Moreover, any attempt to impose on the people of Artsakh an agenda based on the legitimisation of the illegal use of force and ongoing terror is tantamount to complicity in the implementation of Azerbaijan's criminal plans of ethnic cleansing of Artsakh and maintaining a permanent source of tension in the region, as well as encouraging Baku's territorial ambitions and aggressive policies.

In this connection, we reiterate the determination of the people and authorities of the Republic of Artsakh to continue the struggle for their inalienable rights in accordance with the norms and principles of international law. We are convinced that only the recognition of the right to self-determination exercised by the people of Artsakh can become the basis for a sustainable settlement of the conflict and the establishment of just and lasting peace and stability in the region.

We also recall that the authorities of the Republic of Artsakh have always advocated a comprehensive settlement of the Azerbaijan-Karabakh conflict through negotiations.

The Republic of Artsakh remains open to discussing all components of the conflict and reasonable proposals aimed at a peaceful settlement, in an agreed and internationally recognised negotiation format, based on the equal rights of the parties and in the presence of strong international guarantees for the implementation of their obligations.'

USC Institute of Armenian Studies in the Public Square

LOS ANGELES -- Various local and state initiatives have resulted in growing awareness about the Armenian Genocide, Armenian heritage, and the Armenian-Armenian communities at large. In addition to academic work, the Institute of Armenian Studies engages with community outreach activities to fill gaps in knowledge about the Armenian experience.

With April as Armenian History Month in the County of Los Angeles, the Institute team engaged in various educational efforts including media interviews, public lectures, student-led programming, and talks at local schools. See below for the scope and range of public facing engagements during the month of April by Institute staff.

Institute Director Dr. Shushan Karapetian spoke about the Institute's work in the context of Armenian Genocide Remembrance Day on "Inside the Issues" with Alex Cohen.

Gegham Mughnetsyan, Institute's Chitjian Researcher Archivist, presented on the Armenian Diaspora through genocide, World War II and displacement to students and scholars at the Los Angeles Valley College.

Manuk Avedikyan, Education and Outreach Manager at the Insti-

tute, presented 'What's Armenian at USC?' to La Cañada High School's Armenian Club.

Dr. Lilit Keshishyan, Project Director of the Institute's California History through Armenian Experiences oral history project, presented on Armenians in Los Angeles at The Waverly School in Pasadena.

More April Programming

On April 15, Institute Staff participated in the Armenian History Month Celebration at Glendale Public Library. The Institute manned a table with informational content and a reel with selected oral history clips played in the main auditorium for the duration of the event.

On April 19, Gegham Mughnetsyan gave a presentation to the Near Eastern Student Association of Flintridge Preparatory School about the ongoing blockade of the Lachin Corridor.

On April 20, Salpi Ghazarian gave a talk on Genocide commemoration in a violent world, to several hundred global employees of Service Titan.

On April 22, Dr. Shushan Karapetian gave the keynote address for Glendale Unified School District's inaugural Armenian Heritage Month ceremony at Hoover High School.

AAF Delivered \$1.1 Million of Medicines to Armenia and Artsakh in Last 4 Months

GLENDALE, CA – In the first four months of 2023, the Armenia Artsakh Fund (AAF) delivered to Armenia and Artsakh six shipments of medicines valued at \$1.1 million of which \$152,000 was for Artsakh. All six shipments of medicines were donated by Direct Relief of Santa Barbara, California, at the request of the AAF.

Even though Azerbaijan has blockaded the Lachin Corridor which links Artsakh to Armenia for more than four months, the International Committee of the Red Cross was able to deliver the urgently-needed six AAF shipments of medicines to Artsakh.

The medicines sent to Artsakh included 350 bags of Metronidazole, 118 bottles of Isoflurane (Forane), 4230 vials of Tranexamic Acid, 12,500 vials of Dexamethasone, 15,080 bags of Sodium Chloride, several cases of Olmesartan, Amlodipine Besylate, Colesevelan, Naproxen and N-95

Masks. In addition the shipments to Armenia and Artsakh included 1,568 cans of Similac infant formula, and 1,670 units of Vital oral nutritional supplement, both of which are desperately-needed, particularly in Artsakh.

"We highly appreciate the life-saving medicines donated by Direct Relief for Armenia and Artsakh and the assistance of the International Committee of the Red Cross to deliver them to the 120,000 Armenians blockaded in Artsakh," stated Harut Sassounian, President of Armenia Artsakh Fund.

In the past 34 years, including the shipments under its predecessor, the United Armenian Fund, the AAF delivered to Armenia and Artsakh a grand total of \$973 million worth of humanitarian aid, mostly medicines, on board 158 airlifts and 2,555 sea containers.

For more information, call the AAF office: (818) 241-8900; Email: sassoun@pacbell.net.

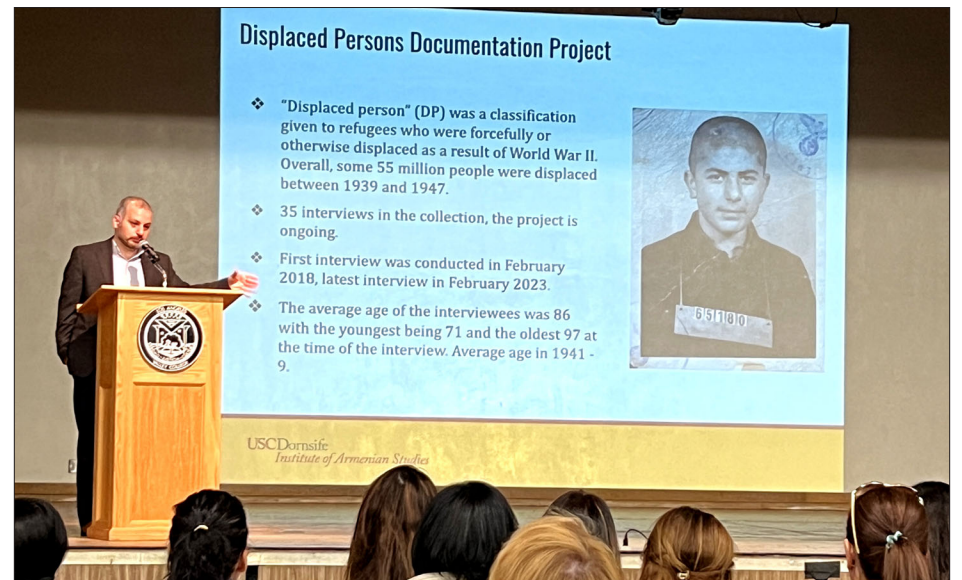
On April 23, Dr. Shushan Karapetian gave a talk on Genocide Awareness for the global employees at SADA Systems.

On April 24, Gegham Mughnetsyan and Manuk Avedikyan were featured in the April 24 Genocide Commemoration Special Program by the Armenian Genocide

in Pasadena, CA.

On April 26, Salpi Ghazarian gave a talk to the BrevTitans group of Service Titan on how to approach cultural awareness and inclusion issues within a global environment.

On April 27, Silva Sevljan and Manuk Avedikyan presented the Institute's work at USC Verdugo

Committee, which aired on Armenian television networks and various social media platforms

On April 24, USC Annenberg's TV News Program interviewed Dr. Shushan Karapetian regarding the Armenian Genocide and its impact today.

On April 24, Dr. Shushan Karapetian presented on the impact of the Armenian Genocide on Armenian identity at Polytechnic School

Hills Hospital to a group of professionals in the USC Keck School of Medicine Armenian Employee Resource Group.

On April 29, Dr. Shushan Karapetian and Salpi Ghazarian were panelists at the Global Diaspora Conference sponsored by the Pan Armenian Council of the Western US, along with a dozen scholars and researchers, exploring how to transform diaspora communities.

Armenia, Azerbaijan Discuss

Continued from page 1

menia and Azerbaijan, he stressed.

"On border issues, we reviewed progress and the next steps regarding the delimitation of the border. In this context, the leaders agreed on the resumption of the bilateral meetings on border issues. The leaders confirmed their unequivocal commitment to the 1991 Almaty Declaration and the respective territorial integrity of Armenia (29,800 km²) and Azerbaijan (89,600 km²). The ultimate delimitation of the border will be agreed through negotiations," the President of EU Council said.

"On connectivity, the sides made clear progress in their discussions aimed at unblocking transport and economic links in the region. Positions on this topic have now come very close to each other in particular on the reopening of the railway connections to and via Nakhchivan. Their respective teams have been tasked to finalize an in principle agreement on the modalities for the opening of the railway connections and the necessary construction works together with a concrete timetable. They also agreed to draw upon the support of the World Customs Organization in supporting this work," he added.

"On humanitarian issues, there has been an understanding that further detainees would be released in the coming weeks. I also stressed the need to safeguard the mutual understanding that soldiers who have simply got lost and crossed to the other side would continue to be re-

leased through a speedy procedure. We also discussed the importance of stepping up work on addressing the fate of missing persons and on demining," Charles Michel said.

"We continued our exchanges on the issue of the rights and security of Armenians living in the former Nagorno Karabakh Autonomous Oblast. I encouraged Azerbaijan to engage in developing a positive agenda with the aim of guaranteeing the rights and security of this population, in close cooperation with the international community. I also raised the need for a transparent and constructive dialogue between Baku and this population," he continued.

"I believe that it is important to refrain from hostile rhetoric, engage in good faith and show leadership to reach mutually-acceptable solutions," he continued.

"The EU has no hidden agenda. Our sole aim is to help Armenia and Azerbaijan reach a comprehensive and fair peace. We are ready to contribute to their joint efforts. We have agreed to hold the Brussels meetings as often as necessary. Leaders will meet again in Brussels in July. And as was already announced publicly, we will also meet again in the very near future together with President Macron of France and Chancellor Scholz of Germany on the margins of the 2nd European Political Community Summit in Chi'inou. I also intend to invite the leaders for another such meeting in the margins of the third EPC summit in Granada in October," he concluded.

Գումարուեցաւ Արեւմտեան Թեմի 96-րդ Պատգամաւորական ժողովը

Նախորդ շաբաթավերջին Արեւմտեան Թեմին մէջ տեղի ունեցան կարեւորագոյն մի քանի ժողովներ, ի մասնաւորի Առաջնորդարանին մէջ գումարուեցաւ Թեմի Պատգամաւորական 96-րդ ժողովը, որ միաձայն իր վստահութեան քուէն տուաւ Թեմակալ Առաջնորդ Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեանին՝ յաջորդող 8 տարիներուն շարունակելու առաջնորդական պաշտօնը: Կայացած ժողովներու եւ ընդունուած որոշումներու մասին նկարագրենք հերթականութեամբ:

ՏԻԿԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Մայիս 4-ի առաւօտեան սկսաւ Արեւմտեան Թեմի Տիկնանց միութեան կեդրոնական խորհուրդի տարեկան 71-րդ ժողովը, Թեմակալ Առաջնորդի եւ Ատենայեալ Նենսի Բերբերեանի թոմարին նախագահութեամբ: Ժողովին հոգեւոր պատգամը փոխանցեց Արժ. Տ. Եղիշէ Քհնյ. Քսաչիկեանը:

Ժողովի ընթացքին ներկայացուեցան տարբեր գեկոյցներ միութեան գործունէութեան մասին, որոնց շարքին՝ Նենսի Բերբերեանի գործունէութեան հաշուետուութիւնը, Գանձնապահի եւ Հաշուեքննիչ յանձնախումբի գեկոյցները: Քննարկուած կարեւոր հարցերէն յիշատակելի են Տիկնանց միութեան ծխական այցելութիւնները, Տիկնանց աղօթքի օրը եւ այլ ծրագրեր:

Արեւմտեան Թեմի Քրիստոնէական ուսումնասիրութեան դասընթացներու վարիչ Հայկ Մադոյեանը բանախօսութիւն ներկայացուց քրիստոնէական դաստիարակութեան կարեւորութեան եւ այժմէականութեան հարցերու մասին: Թեմի յատուկ ծրագրերու համակարգող Տիրան Աւագեանը ներկայացուց «Ընկերակցութեան բուժիչ ուժը. պարզե՛՛ մենակութիւնը յաղթահարելու համար» խորագրով ներկայացումը:

Տեղի ունեցած կեդրոնական մարմնի ընտրութիւններու արդիւնքով 2023-24 թթ. Տիկնանց Միութեան կեդրոնական խորհրդի անդամներ ընտրուեցան՝ Այտա Ասքէճեան, Աիդա Սեթեան, Ատրինէ Ղուկասեան, Սիլվի Գրիգորեան, Մերի Սալադեան, Սոնիա Սերփիկեան, Թալին Վարդեւանեան, Էդիտա Ղազարեան, Ռոբերտա Յակոբեան: Այս նոր կազմի ունենայ Մայիսի 24-ին:

Ժողովի ժամանակ տեղի ունեցած մոմավառութեամբ պատուիրակները յարգեցին Տիկնանց

միութեան վախճանեալ անդամներու յիշատակը:

Եզրափակիչ խօսքին մէջ Ատենայեալ Նենսի Բերբերեանն իր երախտագիտութիւնը յայտնեց Թեմի Առաջնորդին՝ միութեանը ցուցաբերած հոգածութեան եւ ամենայն աջակցութեան համար: Գնահատանքի խօսքեր ուղղուեցան նաեւ բանախօսներուն, ժողովի կազմակերպիչներուն եւ կամաւորներուն: Ժողովը ավարտեցաւ Թեմակալ Առաջնորդ Յովնան Արք. Տէրտէրեանի փակման խօսքով ու հոգեւոր պատգամով: Առաջնորդ Սրբազանը խօսեցաւ այսօրուայ աշխարհի անորոշութիւններու եւ մարտահրաշխանքներու դէմ պայքարելու մասին եւ մի քանի արձանագրումներ կատարեց, նշելով, որ յետագայ քայլերու մէջ անհրաժեշտ է աւելի կեդրոնացումով շեշտը դնել քրիստոնէական դաստիարակութեան հարցերու վրայ եւ այդ առումով բոլոր ձեռնարկները պէտք է ունենան նպատակային ուշադրութիւն: Առաջնորդ Սրբազանը նաեւ անհրաժեշտ համարեց, որ Թեմի բոլոր եկեղեցիները ունենան Տիկնանց կազմակերպութիւններ, իսկ ուր որ դեռեւս չկան, պէտք է սկիզբը դնեն այս առաքելութեան:

Տիկնանց 71-րդ տարեկան ժողովը եզրափակուեցաւ փակման աղօթքով եւ յիշատակի խմբային լուսանկարով:

ՀՈԳԵՒՈՐԱԿԱՆՑ ՀԱՍԱԳՈՒՍԱՐ

Մայիսի 4-ի օրուայ երկրորդ կէսին տեղի ունեցաւ Արեւմտեան Թեմի Հոգեւորականաց տարեկան երկրորդ ժողովը՝ օրակարգային յագեցած հարցերով եւ արդիւնաւէտ քննարկումներով: Մասնակիցներուն իր պատգամը ուղղեց Առաջնորդ Սրբազանը, որ շեշտեց յատկապէս Թեմական կեանքը ամէն առումով աշխուժացնելու հրամայականը եւ ըսաւ. «Մեր մտածումն այն է այս համախմբումին, որ Աստուծոյ առաջնորդութեամբ եւ միասնական ապրուած հաւատքով Թեմի առաքելութիւնը բարձրացնենք նոր մակարդակի մը վրայ, հիմք ունենալով Աստուծոյ խօսքի քարոզչութիւնը՝ գործնապէս կեանքի կոչելով մեր պատգամները, ի գործ ածելու համար Աստուծոյ կամքը»:

Ապա Հոգեւորականաց ժողովին օրուայ հոգեւոր պատգամը փոխանցեց Արժ. Տ. Վազգէն Քհնյ. Պոյաճեանը՝ յորդորելով հոգեւոր մեկնաբանութիւնները պէտք է հիմնուած մնալ Սուրբ Գրքի վրայ:

Ժողովը Առաջնորդ Սրբազանի գլխաւորութեամբ քննութեան առաւ Թեմի հոգեւոր, ծիսական, վարչական եւ այլ ոլորտներուն առնչուած բազմաթիւ հարցեր, որոնց շարքին՝ Թեմական շաբաթօրեայ վարժարանները, գեկուցող՝ Յովհաննէս Սրկ. Գումրուեան, Թեմական կիրակնօրեայ

րու վրայ բոլոր ոլորտներու մէջ, որու առումով ըսաւ՝ «Մեր ներուժը մեր գիտցածէն աւելի է»: Հոգեւորականաց ժողովի մասնակիցները որոշեցին յաջորդօրը կայանալիք Պատգամաւորական ժողովին ներկայացնել իրենց միաձայն ու յստակ որոշումը՝ վստահութեան քուէ տալու Առաջ-

ղարկոցները՝ Զարուհի Տէր Մկրտիչեան, ծիսական հրատարակութիւնները՝ Տ. Սասուն Մ. Վրդ. Զմրուխտեան, Քրիստոնէական ուսուցման Դասընթացներ՝ Հայկ Մադոյեան, E-postle.net ծրագիրը եւ Սարկաւագներու խորհուրդը՝ Տ. Վազգէն Քհնյ. Մովսէսեան, Երիտասարդական առաքելութիւններ (ACYO / CYMA) Տ. Երեմիա Վրդ. Աբգարեան եւ այլն: Իր ուղղորդումները կատարելու ընթացքին Յովնան Արք. Տէրտէրեանը ի մասնաւորի կարեւորեց յատկապէս քահանայական նոր թեկնածուներ պատրաստելը, որ հնարաւոր է հոգեւոր հովիւներու ուղղորդմամբ միայն: Առհասարակ Սրբազան Հայրը գանազան առիթներով իր խօսքի մէջ ուղղորդում եւ հոգեւորականներու ուշադրութեան կը հրաւիրէր առաւելապէս նոր ծրագրե-

նորդին՝ յաջորդող 8 տարիներուն պաշտօնավարելու համար, որ ներկայացուց Տ. Սասուն Մ. Վրդ. Զմրուխտեանը: Հոգեւորականաց ժողովի վերջաւորութեան Տ. Տաճատ Մ. Վրդ. Եարտըմեանը ներկայացուց Ս. Ներսէս Շնորհալիի «Թուղթ Ընդհանրական» յորդորական գրութիւնը՝ մանրամասնելով խրատներու այժմէականութեան վրայ: Ժողովը փակուեցաւ աղօթքով: Մայր Տաճարի Ծուխի ստեղծման 20-ամեակի կապակցութեամբ Շաբաթ, Մայիսի 6-ի երեկոյեան կազմակերպուեցաւ ընդունելութիւն Ս. Ղեւոնդեանց Մայր տաճարի Ծխական խորհրդի եւ Տիկնանց միութեան կողմէ, գլխաւորութեամբ Մայր եկեղեցւոյ Հոգեւոր հովիւ Արժ. Տ. Նաթակ Քհնյ. Շահաբեանի:

Շար.ը էջ 15

Join us for a Special
Live Greek Music Dinner Dance Party
 Saturday
 June 03, 2023
 7:30 PM
 let the music take you to Greece
 Live Music With Famous Singer
Takis Kokotas and his Band
 LIVE DJ ELITE
 ATHENA restaurant
 933 N. Brand Blvd.
 Glendale, CA. 91202
 Donation \$150
 for tickets please call or text :
 (626) 460-0450
 Proceeds to Benefit Underprivileged Armenian Children

Ձուկցերիացի Հարիւր Երեւելիներու Վկայութիւնը 1915 Թուականի Հայոց Ցեղասպանութեան Մասին

(Անհերքելի փաստաթուղթ մը Ձուկցերիոյ դաշնային արխիւէն)

ԴՈՎՏ. ԱՔԷԼ ՔՅՆՅ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Երիտթուրքական կառավարութեան կողմէ հայ ազգաբնակչութեան դէմ կազմակերպուած համատարած ցեղասպանութեան սահմուկեցուցիչ տեղեկութիւնները Ձուկցերիա կը հասնին համեմատաբար շատ աւելի ուշ, քան եղած էր պարագան սուլթանական զանգուածային կոտորածներու 1894-1896 թուականներու եւ ապա 1909 թուականի Ատանայի եւ շրջակայից մէջ տեղի ունեցած եղեռնագործութիւններուն:

Պատճառը՝ Երիտթուրք դաշինքներու բոլոր մանրամասնութեանց մէջ բծախնդրորէն ծրագրած եւ, կարելիութեան սահմաններուն մէջ, գաղտնաբար մեկնարկած տարագրութիւնները, մահուան-աքսորներն ու նախճիր եղեռններն էին, որոնք իրագործուեցան ամբողջ Արեւմտեան Հայաստանի, Դաշտային եւ Լեռնային Կիլիկիոյ տարածքին, մինչեւ Սուրիոյ մահահոտ աւազուտները՝ Տէր Զօր, վերջին հանգրուանը ցեղասպանուող հայութեան:

Համատարած տարագրութիւններու եւ ջարդերու մասին եւրոպական մամուլին մէջ տեղեկութիւններու ուշացումին հիմնական պատճառներէն մին էր նաեւ Կայսերական Գերմանիոյ դիւանագիտութեան թրքանպատ գործունէութիւնը, որ Ա. Համաշխարհային Պատերազմին Օսմանեան Կայսրութեան հետ իբրեւ ռազմական դաշնակից պետութիւն՝ բոլոր միջոցներով արգելք հանդիսացած էր այդ լուրերու արագ տարածումին:

Ա. Աշխարհամարտին սկիզբը, Օսմանեան Կայսրութեան քաղաքական գործունէութիւնը արտաքինապէս այն տպաւորութիւնը կը թողեր, որ որդեգրած է համեմատաբար չէզոք դիրքորոշում մը: Սոցնը սակայն իր վտանգաւոր ուղին կ'առնէ, երբ Երիտթուրքեր 2 Օգոստոս 1914 թուականին Կայսերական Գերմանիոյ հետ ստորագրելով գաղտնի համաձայնագիր մը՝ կը պարտաւորուին հուսկներգրաւուելու Ա. Համաշխարհային Պատերազմի գործընթացին մէջ ի նպատ միջին ուժերուն՝ գերմանաւստրիական խմբաւորումին: Բռնկած այս աշխարհամարտը երիտթուրքերու մշակած համաթուրանական գաղափարախօսութեան իրագործումին լաւագոյն առիթը կ'ընձեռնէ՝ գաղթելով Անդրկովկասը՝ հասնելու մինչեւ Կեղրոնական Ասիա:

Բաց աստի, այսպէս կը ստեղծուէր երկրորդ պատեհութիւն մը եւս պատերազմի ընդհանուր աղմուկին մէջ, մեծ տէրութիւններու ուշադրութենէն հեռու, ի նպատ համաթուրանականութեան վերջնականապէս լուծելու Հայկական Հարցը՝ ընդմիջտ վերացնելով ենթական կամ հարցին գոյութեան բուն պատճառ հանդիսացող հայ ազգաբնակչութիւնը:

Մինչ այդ, 22 Յունուար 1913 թուականին, Երիտթուրքերը շաղողած էին պետական հարուածով մը տապալել Մեհմետ Քամիլ Փաշայի ազատախոհ նկատուող կառավարութիւնը, որուն տեղ նշանակուած էր Երիտթուրքական նոր կառավարութիւն մը՝ Շեքեթ Փա-

շայի գլխաւորութեամբ: 11 Յունիս 1913 թուականին վերջինիս դէմ կատարուած ահաբեկչական ոճիրէն ետք, ստեղծուած էր եռապետութիւն մը եւ իշխանութեան գլուխ անցած էին Երիտթուրքերու ծայրայեղական վտանգաւոր պարագլուխներէն Իսմայիլ էնվեր՝ ռազմական նախարարի, Մեհմետ Թալէաթ՝ ներքին գործոց նախարարի, իսկ Ահմետ ձեմալ՝ ծովակալութեան նախարարի պաշտօններով:

Հակառակ այն փաստին, որ վերոյիշեալ երրորդութեան կողմէ արդէն սահմանուած էր ռազմական իշխանութիւն մը, տակաւին Կ.Պոլսոյ մէջ մինչեւ 13 Մարտ 1915 թուականը իր գործունէութիւնը կը շարունակէր այսպէս յորջորջուած Օսմանեան Խորհրդարանը: Վերջինիս բարձուով հուսկ իր մահահանգոյն սկիզբը կ'առնէր Հայոց Ցեղասպանութեան երկրորդ փուլը: Առանց ներքին քաղաքական ընդդիմութեան, եւ պատերազմի բերումով արտաքին աշխարհէն «կտրուած», Երիտթուրքական կառավարութիւնը կը սանձագերէ իր ժահրաթոր ատելութիւնը՝ իրագործելով նախապէս իր ազգայնապաշտական մտածումներուն մէջ սաղմնաւորուած հայ ազգաբնակչութեան ոչնչացման ծրագիրը:

Երիտթուրք պարագլուխներու գաղտնաժողովը եւ յանցագործութեան «տասը պատուիրանները»

Սոցնը կը մշակուի Ա. Համաշխարհային Պատերազմը սկսելէ ետք, 1915 թուականի Յունուարի կէսերուն՝ Թալէաթի նախագահութեամբ եւ Երիտթուրք պարագլուխներու՝ էնվերի, Նազըմի, Պեհաշտտին Շաքիրի, ձաւիտի, Հասան Ֆեհմիի, Իսմայիլ ձանփուլատի եւ այլոց մասնակցութեամբ գումարուած գաղտնաժողովի ընթացքին, որ ցեղասպանագիտութեան մէջ յայտնի է «տասը պատուիրաններ»(1) եզրոյթով:

Այսպիսի մահագոյժ ծրագրի մը գոյութեան մասին հայ հանրութիւնը առաջին անգամ տեղեկ կը դառնայ 1919 թուականին, երբ ան օսմաներէնէ հայերէնի թարգմանուելով ամբողջութեամբ կը հրատարակուի Կ.Պոլսոյ հայ մամուլի էջերուն մէջ(2): Լէօ, գայն քաղելով «Վերջին լուր» թերթին, կը վերահրատարակէ «Թիւրքահայ յեղափոխութեան գաղափարաբանութիւնը» խորագրով իր աշխատասիրութեան Բ. հատորին մէջ(3): Բնականաբար, առկայ կարեւորագոյն նիւթին հետագային կ'անդրադառնան նաեւ շարք մը պատմաբաններ եւ ցեղասպանագէտներ, որոնց մէջ հարկ է նշել Արթուր Պէյլէրեանը, Վահագն Տատրեանը եւ Ռուբէն Սաֆրաստեանը:

Պատմութեան յայտնի է, որ Օսմանեան Կայսրութեան մէջ բնիկ հայ ազգաբնակչութիւնը բնաջնջելու ծրագիրը առաջին անգամ քննարկուած է 29 Սեպտեմբերէն մինչեւ 9 Հոկտեմբեր 1911 թուականին գումարուած «Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն» կուսակցութեան 4րդ համագումարի նիստերուն ընթացքին: Այս մտադրութիւնը, ահաւասիկ, Երիտթուր-

Երիտթուրք ոճրագործները, Յունուար 1915 թ.

քերու վերոնշեալ գաղտնաժողովին մէջ արդէն կը կենսագործուի՝ վերածուելով յստակ ծրագրի մը.

1. «Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն» կուսակցութեան կանոնակարգի 3րդ եւ 4րդ կէտերը օգտագործելով՝ փակել բոլոր հայկական միութիւնները եւ ձերբակալել բոլոր անոնք, որոնք երբեւէ գործած են կառավարութեան դէմ, եւ ուղարկել զանոնք այնպիսի նահանգներ, ինչպիսիք են Պաղտատ կամ Մուսուլ, եւ ոչնչացնել զանոնք ճանապարհին կամ տեղուցն վրայ:
2. Բռնագրաւել հայոց բոլոր տեսակի գէնքերը:
3. Համապատասխան ու մասնաւոր միջոցներով հայերու դէմ գրգռել մահամետականներու կարծիքը. այնպիսի վայրեր, ինչպիսիք են Վանը, Էրզրումը եւ Ատանան, ուր հայերը փաստօրէն արդէն արժանացեր են մահամետականներու ատելութեան, հրահրել

կազմակերպուած կոտորածներ, ինչպէս ոուսերը ըրին Պաքուի մէջ:

4. Էրզրումի, Վանի, Մեմուրեթի, Արգիզի եւ Պիթլիսի նահանգներուն մէջ [կոտորածներու] գործադրումը թողել ժողովուրդին, զօրքերն ու կարգապահական ուժերը իբրեւ թէ ջարդերը արգիլելու գործածել, իսկ ընդհակառակը՝ Ատանայի, Սվազի, Պրուսայի, Նիկողեմիոյ եւ Զմիւռնիոյ մէջ մահամետականներուն օգնել զինուած ուժերով:

5. Բնաջնջումը գործադրել մասնաւորաբար յիսունէն վար բոլոր այրերու, հոգեւորականներու եւ ուսուցիչներու վրայ, թողելով աղջիկներն ու երեխաները մահամետականացնելու նպատակով:

6. Տեղահանել փախչիլ շաղղածներուն ընտանիքները եւ միջոցներ ձեռնարկել երկրին հետ անոնց կապը բոլորովին խզելու

Շար.ը էջ 13

ARMENIAN EDUCATIONAL BENEVOLENT UNION

AEBU SCHOLARSHIP PROGRAM

APPLICATIONS NOW OPEN

Through June 30, 2023

All eligible undergraduate students of Armenian descent are invited to apply.

To apply, visit our website

WWW.AEBU.ORG

EMPOWERING OUR YOUTH FOR A BRIGHTER FUTURE

626•344•7321

AEBU SCHOLARSHIP FUND COMMITTEE
1060 North Allen Avenue
Pasadena, CA 91104

Ձուկցերիացի Հարիր Երեւելիներու Վկայութիւնը

Շարունակուած էջ 12-էն

Համար:

7. Հայ կառավարական պաշտօնեաները, պատճառաբանելով թէ լրտեսութիւն ըրած են, վտարել բոլոր պաշտօնատուներէն:

8. Բանակին մէջ գտնուող բոլոր հայերը սպաննել՝ իրականացումը թողելով զինուած ուժերուն:

9. Բոլոր գործողութիւնները ամէնուրեք միաժամանակ սկսիլ եւ, այսպէս, ինքնապաշտպանութեան դիմելու ժամանակ չթողել:

10. Նկատի ունենալով այս հրահանգներուն խիստ գաղտնի բնոյթը, մեծապէս ուշադիր ըլլալ, որ անոնք մնան ընդամէնը մէկերկու ժամուրթի միջեւ»(4):

Եթէ ցարդ հայտնացութիւնը Օսմանեան կայսրութեան մէջ գաղափարախօսութիւն մը, հայ տարրը խտրականութեան ենթարկելու կամ զայն ընդամէնը ռալայի մը կարգավիճակով հանդուրժելն էր, այժմ այս ծրագրով կը վերածուի մահաբեր գէնքի, որուն կենսագործումը այնուհետեւ Դամկոլեան սուրի նման հայ ժողովուրդի գլխուն վրայ կախուած վերահաս օրհասական մըն էր:

«Տեղահանութեան մասին ժամանակաւոր օրէնք»

Ամբողջ կայսրութեան տարածքին արդէն իսկ իրագործուող հայոց զանգուածային տարագրութիւններուն եւ կոտորածներուն «օրինական» տեսք մը տալու նպատակով ներքին գործոց նախարար Թալէաթի նախաձեռնութեամբ երիտթրքական կառավարութիւնը 30 Մայիս 1915 թուականին կը վաւերացնէ 4 յօդուածներէ կազմուած «Տեղահանութեան մասին ժամանակաւոր օրէնք»ը:

Հայրենի անուանի արեւելագէտ պատմաբան Ռուբէն Սաֆրաստեան կ'առաջադրէ այն համոզիչ տեսակէտը, թէ նշուած ժամանակաւոր օրէնքը կը հետապնդէր Երիտթուրքերու պետական յանցագործութիւնը սքողելու նպատակով (5):

Արդարեւ, յանցագործներ սովորաբար կը փորձեն կոծկել իրենց յանցագործութիւնը: Նոյն հոգեբանութեամբ ու գործելաոճով կը վարուին նաեւ Հայոց Ցեղասպանութեան գլխաւոր պատասխանատուները, երբ կ'անդրադառնան, թէ ի վերջոյ պատասխանատուութեան պիտի ենթարկուին իրենց թոյլ տուած պետական յանցագործութեան համար: Յիրաւի, 24 Մայիս 1915 թուականին, Անթանի Երեք տէրութիւնները՝ Ռուսիա, Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա, բողոքի յուշագիր մը կը յղեն երիտթրքական կառավարութեան՝ սպառնալով հետապնդել զայն «մարդկայնութեան եւ քաղաքակրթութեան դէմ յանցագործութիւն»ներու մեղադրանքով: Այս յուշագրին մէջ նաեւ առանձնապէս կը նշուի, որ պատերազմի աւարտին հայ ժողովուրդին դէմ իրագործուած բռնութիւններուն համար յանցագործներ անձամբ պիտի ենթարկուին պատասխանատուութեան(6):

Նոյն օրը անոնք ֆրանսերէն լեզուով շարադրուած այս յուշագիրը Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարութեան եւ «Հաւաս» հեռագրային ծառայութեան միջոցով կ'առաքեն Կ.Պոլիս եւ Պեռլին: Սակայն նկատի ունենա-

լով, որ պատերազմին պատճառով Անթանի Երեք տէրութիւնները դիւանագիտական յարաբերութիւն չունէին Օսմանեան կայսրութեան հետ, նշուած ազդարարագիրը չէր կրնար պաշտօնապէս եւ անձամբ յանձնուիլ երիտթրքական կառավարութեան՝ ներկայացուցիչներուն, ուստի կարիքը կը զգացուէր իրականացնել զայն երրորդ կողմի մը միջոցով: Այսպէս, անոր ֆրանսերէն բնագիրը 28 Մայիս 1915 թուականին Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարութիւնը կ'ուղարկէ Ուաշինկթըն, ուրկէ ան կը փոխանցուի Կ.Պոլիս տեղակալուած ամերիկեան դեսպանատան, որովհետեւ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները տակաւին ներգրաւուած չէր Ա. Համաշխարհային Պատերազմին մէջ: Այս ճամբով, ուրեմն, 29 Մայիս 1915 թուականին, Միացեալ Նահանգներու դեսպան Հենրի Մորկընթաու վերոնշեալ բողոքի յուշագիրը, աւելի ճիշդ՝ ազդարարագիրը, անձամբ կը յանձնէ Օսմանեան կայսրութեան մեծ վեզիր Սայիտ Հալիմ փաշային(7):

Անտարակոյս, առկայ ազդարարագիրը ծանրակշիռ մեղադրանք մըն էր՝ ուղղուած երիտթրքական իշխանութեան պարագլուխներուն, որոնք պատերազմի աւարտին «մարդկայնութեան եւ քաղաքակրթութեան դէմ յանցագործութիւն»ներու համար անձնապէս պիտի ենթարկուէին պատասխանատուութեան: Բնականաբար, ներքին գործոց նախարար Թալէաթ փաշան առաջիններէն էր, որ խիստ պիտի անհանգստանար եւ մատնուէր խուճապի: Ան ստոյգ գիտակից էր իր յանցագործութեան, քանի որ ինք տուած էր տարագրութեանց եւ եղեռնագործութիւններուն հրամանները: Սոյնը ան խոստովանած է իր հաւատարիմ ընկերներէն իսաիլ Պէյ Մեթիշիին՝ «Միութիւն եւ Յաւատարմութիւն» կուսակցութեան նոյնքան արիւնախանձ առաջնորդներէն մէկուն, որ այս մասին հետագային նշած է իր յուշերուն մէջ: Այսպէս, Թալէաթ կը փորձէ յանցագործութիւնը բարդել նաեւ ուրիշներու վրայ, որպէսզի ինք չզրառնայ Հայոց Ցեղասպանութեան միակ

մեղաւորը: Հետեւաբար, ան պարտադրելով իր հեղինակութիւնը եւ բոլոր միջոցները գործի դնելով՝ կ'աշխատի, որ կառավարութիւնը այս ուղղութեամբ իսկոյն որոշումներ ընդունի, վաւերացնէ օրինական, այսպէս կոչուած՝ յանցագործութիւնը կոծկելու պատրուակ մը, որուն արդիւնքը կը հանդիսանայ վերոնշեալ «Տեղահանութեան մասին օրէնք»ը: Սոյնը կ'ընդունուի 27 Մայիսին եւ ուժի մէջ կը մտնէ 1 Յունիս 1915 թուականին, որ կը վաւերացուի սուլթան Մեհմետ Ե. Ռեշատի, մեծ վեզիր Սայիտ Հալիմ փաշայի եւ պատերազմի նախարար Էնվեր փաշայի ստորագրութիւններով: Ստորեւ այդ օրէնքը.

1. «Պատերազմական դրութեան ժամանակ բանակներու, զօրբանակներու եւ զօրամիւտներու հրամանատարներն ու անոնց տեղակալները, նաեւ առանձին դիրքերու հրամանատարները լիազօրուած եւ պարտաւոր են օգտագործելու ռազմական ուժերը, առանց չապաղելու կիրառելով խստագոյն պատիժներ՝ իր սողմին մէջ խեղդելու համար որեւէ ըմբոստութիւն, երբ իսկոյն կը յայտնաբերեն, թէ բնակչութիւնը որեւէ ձեւով կ'ընդդիմանայ կառավարութեան հրահանգներուն եւ երկրի պաշտպանութեան, կարգու կանոնի պահպանման վերաբերեալ միջոցառումներուն:

2. Բանակներու եւ առանձին զօրբանակներու, նաեւ զօրամիւտներու հրամանատարները կրնան ռազմական անհրաժեշտու-

թեան, լրտեսութեան կամ դաւաճանութեան յայտնաբերման պարագային գիւղերու եւ գիւղաքաղաքներու բնակչութիւնը առանձինառանձին կամ զանգուածաբար այլ վայրեր ուղարկել եւ զանոնք վերաբնակեցնել այնտեղ:

3. Սոյն օրէնքը հրապարակման օրն իսկ կը մտնէ գործադրութեան մէջ:

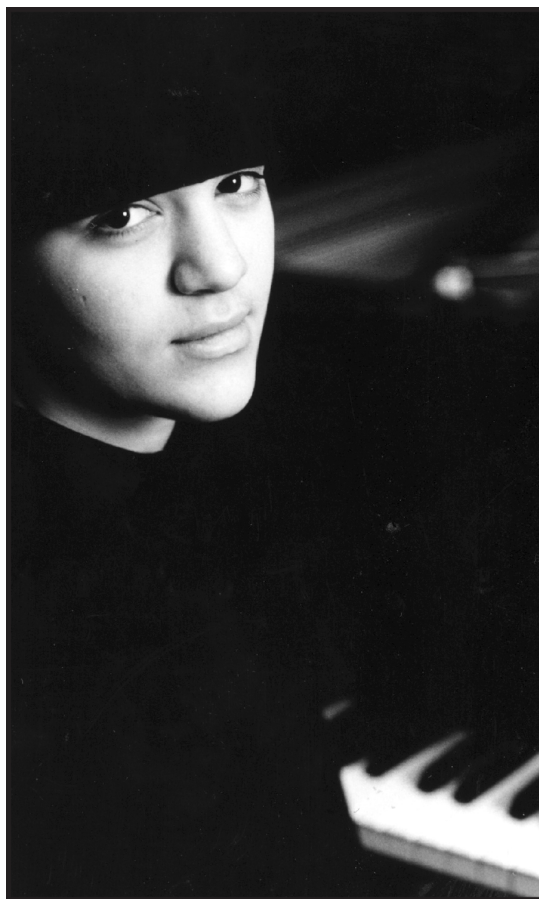
4. Այս օրէնքի դրոյթներուն գործադրութեան համար պատասխանատու են գլխաւոր հրամանատարի տեղակալը եւ ռազմական նախարարը»(8):

Հակառակ այն փաստին, որ մէջբերուած «Տեղահանութեան մասին օրէնք»ին մէջ ոչ մէկ տեղ կը նշուի հայ անունը, բայց եւ այնպէս միանգամայն ստոյգ է, որ ան ուղղակի առնչուած է արեւմտահայրէջքի հետ իրագործուող բռնարարներուն եւ միայն այդ է հիմնարար դրդապատճառը առկայ օրէնքի ընդունման:

Թէեւ վերոգրեալ օրէնքը մէկ կողմէն կոչուած էր կոծկելու հայոց դէմ իր մահահանգոյն ընթացքն առած եղեռնագործութիւնը, միւս կողմէն՝ կանխելու միանձնեայ պատասխանատուութիւնը, որ միանշանակ պիտի բարդուէր Թալէաթի անձին վրայ, այսուամենայնիւ այդ առաջին հերթին կ'օգտագործուէր՝ ներգրաւուելու համար նաեւ թրքական գիւղուած ուժերը հայ ժողովուրդի բնաջնջման ծրագրի իրականացման գործընթացին մէջ:

(Շարունակելի)

- 1- Սաֆրաստյան, Ռուբեն, «Օսմանյան կայսրութիւնը. Ցեղասպանութեան ծրագրի ծագումնաբանությունը (1876-1920 թթ.)», Երեւան, 1009, էջ 168:
- 2- Տե՛ս նոյն տեղը, էջ 168-169:
- 3- Տե՛ս Լեօ, «Թիւրքիայի յեղափոխութեան գաղափարաբանությունը», Փարիզ, 1935, էջ 153-154:
- 4- Տե՛ս նոյն տեղը, էջ 175-176, 189:
- 5- Տե՛ս «Neue Zürcher Zeitung», 24.5.1915; «Basler Nachrichten», 25.5.1915; «Der Bund», 26.5.1915; «Journal de Genève», 26.5.1915. Սաֆրաստյան, Ռուբեն, նոյն տեղը, էջ 174:
- 6 - Տե՛ս Սաֆրաստյան, Ռուբեն, նոյն տեղը, էջ 174-175:
- 7- Յմմտ. Gottschlich J., Beihilfe zum Völkermord, Deutschlands Rolle bei der Vernichtung der Armenier, Frei-burg, 2015, S. 311-312; Տե՛ս Սաֆրաստյան, Ռուբեն, նոյն տեղը, էջ 188:
- 8- Յմմտ. «Ճակատամարտ», Երկուշաբթի, 13 Յունուար 1919, էջ 2:

ՀՈՎԱՍԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՀԻՄՆԱՍԻՍ ԿՈՆՍԵՐՏԱՆ ԱՐԵՎՍԵԱՆ ԹԵԱՏՐ
ԲԱՐԵՋԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴ

Գերշն. Տ. ՅՈՎԱՆՆ Արք. ՏԵՐՏԵՐԵԱՆԻ

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅՆՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԾ
ԹԱՄԱՐ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆԻ
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍԻՆ

Նախաձեռնութեամբ՝
ԹԵՔԵԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՉՈՒԲՐԹՆՈՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՅԱՆՉՆԱԽՈՒՄԻ
ՀԲԸ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՅ ՏԻԿԱՆԱՅ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ – AIWA

Մասնակցութեամբ՝
Սիլվա Քաջիկեանի
Լիլիթ Քեիկեանի
Գարոլին Թիւֆեմբեանի
Տնօր. **Սիմոն Սիմոնեանի**
Վաչէ Մանկրեանի
Շահէ Մանկրեանի
Սէմ Երիզանի

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍ 25, Երեկոյեան ժամը 7:30-ին
Agajanian Auditorium – AGBU Manoogian-Demirjian School
6844 Oakdale Ave., Canoga Park CA 91306

Երեւանում Կայացել է «Ճախրելով Դէպի Վեր» Ֆիլմի Պրեմիերան

Մոսկուա կինոթատրոնում տեղի է ունեցել «Ճախրելով դէպի վեր» ֆիլմի երեւանեան պրեմիերան, որը նուիրուած է Հայրենական մեծ պատերազմում յաղթանակի 78-րդ տարեդարձին: Ռուսական ռազմական դրամայի պրեմիերան նախաձեռնել էր Երեւանում «Դոմ Մոսկուի» մոսկովեան մշակութա-գործարարական կեդրոնը՝ Մոսկուայի կառավարութեան եւ Մոսկուայի արտաքին տնտեսական եւ միջազգային կապերի դեպարտամենտի աջակցութեամբ:

«Այսօր դահլիճում ներկայ են տարբեր սերունդների ներկայացուցիչներ, երեխաներ, ովքեր նման ֆիլմերի շնորհիւ դաստիարակուում են համամարդկային արժէքներով՝ հայրենասիրութեամբ, հայրենիքին ու սեփական ժողովրդին նուիրուածութեամբ: Վստահ եմ, որ ֆիլմի դիտումը, քննարկումն ու նկարահանող թիւմի հետ շփումը կ'արթնացնեն ամենաաւանկեղծ զգացմունքները», - ընդգծել է Երեւանում «Դոմ Մոսկուի» կեդրոնի գլխավոր տնօրէն Վահրամ Կարապետեանը՝ շեշտելով ստեղծագործական թիւմի հսկայական աշխատանքը պատմական յիշողութեան պահպանման գործում:

«Երբ նման ֆիլմեր ես դիտում, նորից վերապրում ես այն իրադարձութիւնները, որոնք տեղի են ունեցել 78 տարի առաջ, ապրումակցում ես հերոսներին: Այս ամէնը արդիական է յատկապէս հիմա, քան որ շատ դժուար ժամանակներ ենք ապրում: Արժէքաւոր են այն ստեղծագործութիւնները, ֆիլմերը, գրքերը, որոնք մեզ վերադարձնում են այդ տարիներ, օգնում են աւելի լաւ իմաստաւորել տեղի ունեցած իրադարձութիւնները եւ ճիշտ դասեր քաղել», - նշել է ՀՀ-ում ՌԴ արտակարգ եւ լիազօր դեսպան Սերգէյ Կոպիլովին:

Ֆիլմի գլխավոր պրոդիւսըր Անաստասիա Շիպուլինան շնորհակալութիւն է յայտնել Երեւանում «Դոմ Մոսկուի» կեդրոնին ֆիլմի պրեմիերան կազմակերպելու համար:

«Մոսկուայում ֆիլմի պրեմիերան կայացաւ Մայիսի 8-ին եւ արդէն Մայիսի 12-ին այն ցուցադրուում է Երեւանում: Շատ հաճելի է եւ յուզիչ: Մա մեր առաջին համագործակցութիւնը չէ Երեւանում «Դոմ Մոսկուի» կեդրոնի հետ: Չմրանը մենք այստեղ ներկայացրեցինք «Մարիա. փրկել Մոսկուան» ֆիլմը, որը նոյնպէս պատեմագմի մասին էր: Կարող եմ համարձակ ասել, որ մեր գործակցութիւնը յաջողուել է», - ասել է Անաստասիա Շիպուլինան:

Ռեժիսոր Օլգա Մուզալեւայի

«Ճախրելով դէպի վեր» դրաման նուիրուած է ռազմական օդաչու Աննա Պետրովայի (դերասանուհի Կատերինա Շպիցա) պատմութեանը, որը Հայրենական մեծ պատերազմի ընթացքում իր առաջ նպատակ էր դրել վրէժ լուծել գերմանացի օդաչուից, որի պատճառով մահացել էր իր սիրելին: 1943-ին Աննա Պետրովան աւիացիոն գործարանի առաջատար ինժեներներից էր, որտեղ փորձարկում են «Կրեչետ» մոտոլի նոր ինքնաթիռները:

Ֆիլմը մի կնոջ մասին է, որը պատերազմի մէջ է անցկացնում իր երիտասարդութիւնը, առաջին անգամ սիրահարուում է եւ ունենում ողբերգական կորուստներ: Աննան իր պայքարը նուիրում է գոհուած ընկերոջը: Միեւնոյն ժամանակ պատերազմական ծանր ժամանակներում մարդիկ շարունակում էին հենարան փնտնել միմեանց մէջ եւ գտնել հարազատ հոգիներ:

«Դրաման պատմում է այն մասին է, թէ որքան ծանր էր տրուում յաղթանակը, ինչ ծանր փորձութիւններ էին ստիպուած յաղթահարել մեր հայրերն ու պապերը: Միեւնոյն ժամանակ սա ֆիլմ է կնոջ եւ պատերազմում սիրոյ մասին: Ընդգծում է կանանց դերը Հայրենական մեծ պատերազմում եւ այն անգնահատելի ներդրումը, որ նրանք ունեցել են յաղթանակի գործում», - պատմել է ֆիլմի ռեժիսոր Օլգա Մուզալեւան:

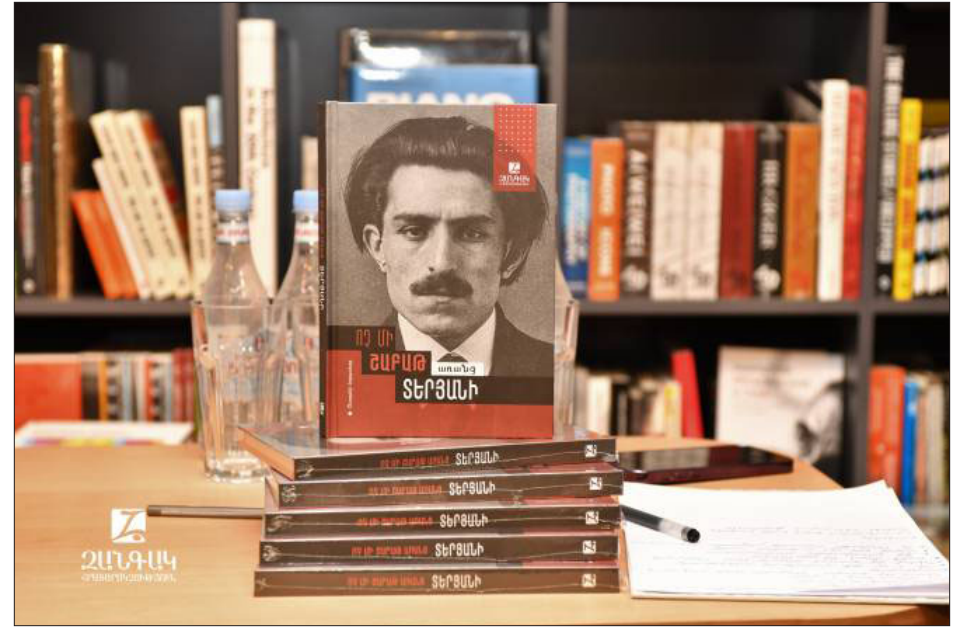
Երեւանեան պրեմիերան անցել է լեւի-լեցուն դահլիճում: Դիտումից յետոյ տեղի է ունեցել ֆիլմի քննարկում հանդիսատեսի հետ, ներկաները կիսուել են տպաւորութիւններով:

«Այսքան շատ հանդիսատես եւ այսպիսի ջերմ ընդունելութիւն մենք չենք ունեցել նոյնիսկ Մոսկուայում», - ասել է ֆիլմի գլխավոր դերասանուհի Կատերինա Շպիցան:

«Թեման ցաւոտ է յետխորհրդային բոլոր ժողովուրդների համար, չկայ մի ընտանիք, որին պատերազմը չի առնչուել: Ինձ համար շատ հետաքրքիր էր խաղալ ռազմական օդաչուի դերը, անսովոր ու նոր էր նաեւ գինուորական համագրեւտ կրելը: Իմ ոգեւորութեանը չէր խանգարում անգամ այն փաստը, որ ֆիլմը նկարահանուում էր աշխան ցուրտ եղանակին», - աւելացրել է դերասանուհին:

Միջոցառմանը ներկայ է եղել նաեւ Հայրենական մեծ պատերազմի վեթերան Ռոզալիա Աբգարեանը, ով շնորհակալութիւն է յայտնել նկարահանող թիւմին կատարած պրոֆեսիոնալ աշխատանքի եւ թեմայի նկատմամբ սրտացաւ վերաբերմունքի համար:

Նուրբ Ապրումների Տեր Բանաստեղծն Ու Զօր Քաղաքացին. Ընթերցողի Սեղանին Ե Դրուել «Ոչ Մի Շարաք Առանց Տրեանի» Ժողովածուն

Հետաքրքիր յուշեր, սիրուած ու անյայտ բանաստեղծութիւններ, յղուածներ, օրագրային գրառումներ, բացառիկ լուսանկարներ, որոնք կ'օգնեն խորհել Տէրեանի հետ իւրաքանչիւր օր ու շաբաթ:

«Ձանգակ» հրատարակչութիւնն ընթերցողին է ներկայացրել «Ոչ մի շաբաթ առանց Տէրեանի» ժողովածուն: Գիրքը համալրում է հրատարակչութեան «Ոչ մի շաբաթ առանց գրականութեան» շարքը եւ այս ձեւաչափով լոյս տեսած գրքերից եօթերորդն է:

«Ես փորձել եմ Տէրեանին ներկայացնել հնարաւորինս ընդգրկուն եւ բազմազան՝ նամակներով, բանաստեղծութիւններով, յուշերով, որպէսզի իւրաքանչիւր ընթերցող կարողանայ գտնել իր Տէրեանին եւ բացայայտել սիրելի բանաստեղծի անհուն խորութիւնը: Սա, իհարկէ, գիտական ուսումնասիրութիւն չէ, բայց նշուած են աղբիւրները եւ ընթերցողը կարող է փնտնել, գտնել, ճանաչել Տէրեանին», - նշում է գրքի կազմող եւ խմբագիր Հայկ Համբարձումեանը:

Բանաստեղծի կեանքն ու ստեղծագործութիւնները գրքում ներկայացուած են տարուայ շաբաթների համապատասխան 52 անդրադարձ-դրուագներով: Միրուած ու անյայտ բանաստեղծութիւններից զատ ընտրանիում տեղ են գտել նաեւ գրողի նամակները, թարգմանութիւնները, բացառիկ լուսանկարներ ու դրուագներ նրա կեանքից, որոնք բացայայտում են Տէրեանին, որպէս հայրենասէր ու հօր քաղաքացի:

«Ձանգակ» հրատարակչութեան եւ Հայկի այս նախաձեռնութիւնն ուղղակի փառահեղ գաղափար է, քանի որ մենք դասագրքերից դուրս չենք ճանաչում մեր գրողներին: «Ոչ մի շաբաթ առանց գրականութեան» շարքի ընտրանիները եւ յատկապէս Տէրեանին նուիրուած այս ժողովածուն պատկերացում փոխող են եւ ընդարձակուած կամ փոփոխուած պատկերացումներ են տալիս մեր գրողների մասին: Այլ տեսանկիւնից բացայայտուել են Եղիշէ Չարենցի, Յովհաննէս Թումանեանի, Հրանտ Մաթեոսեանի կերպարները, հիմա էլ Տէրեանին ենք նորովի բացայայտում: Այս դէպքում առաւել քան նկատելի է դա: Եթէ Տէրեանի կերպարը բացայայտուած լինէր, չէր լինի կարծրատիպ տէրեանական աշունների ու տխրութիւնների մասին, չէին լինի պարզունակ

պատկերացումները տէրեանական հայրենասիրութեան եւ սիրերգութեան մասին: Շատ հաճելի է, որ այս ընտրանին գալիս է այդ օրինաչափութիւնները ցրելու, որովհետեւ եւ՝ ընտրուած լուսանկարները, եւ՝ տեքստերը բացայայտում են բոլորովին ուրիշ Տէրեանի, մարդու, որը ոչ միայն նուրբ ապրումների տեր բանաստեղծ էր, այլեւ հօր քաղաքացի, որի նման գործիչներ մենք շատ քիչ ենք ունեցել: Եթէ շարքի նախորդ գրքերն օրացոյցային ուղղուածութիւն ունէին, այս ընտրանին արդէն մենագրութեան է մօտենում կամ կենսագրավէպի», - նշում է գրականագէտ Արքմենիկ Նիկողոսեանը:

Շարքի առաջին գրքերը ունէին օրացուցային կառուցուածք եւ կարող էին դառնալ իւրօրինակ նօթատետրեր: Ընթերցողի համար թողնուած էին ազատ էջեր ու սողեր, որտեղ նա կարող էր գրել իր սիրած սողերը, նշումներ անել: Մատենաշարի վերջին գրքերում ազատ էջերը գնալով նուազում են, իսկ Տէրեանին նուիրուած ժողովածուում արդէն բացակայում են:

«Մեզ համար կարեւոր էր, որ ընթերցողն ապրի գրականութեան մէջ, ամէն օր պոէզիա կամ արձակ լինի իր կեանքում, դրա համար մտածել էինք ընտրանի-նօթատետր ձեւաչափով: Բայց ժամանակը ցոյց տուեց, որ ընթերցողները չեն ուզում նշումներ անել գրքում եւ ընտրանիները այդպէս էլ նօթատետր չդարձան: Աստիճանաբար բաց էջերը նահանջեցին՝ իրենց տեղը զիջելով բանաստեղծութիւնների, ուսումնասիրութիւնների եւ այլն: «Ոչ մի շաբաթ առանց Տէրեանի» ժողովածուի շապիկի վրայ որպէս յիշողութիւն թողել ենք նօթատետր-ընտրանի գրուածքը, բայց եւ այնպէս, յաջորդիւ արդէն նօթատետր բառն էլ դուրս կը գայ եւ կը մնայ ընտրանին, բայց ոչ թէ բանաստեղծութիւնների կամ երկերի ընտրանի, այլ, այսպէս ասած, հեղինակի կեանքի դրուագների ընտրանի», - պատմում է Հայկ Համբարձումեանը:

«Ձանգակ» հրատարակչութեան «Ոչ մի շաբաթ առանց գրականութեան» շարքը շարունակաբար կը լինի: Յաջորդիւ ընթերցողի սեղանին կը դրուի Աւետիք Իսահակեանին նուիրուած ընտրանին:

Գումարուեցաւ Արեւմտեան Թեմի 96-րդ Պատգամաւորական ժողովը

Շարունակուած էջ 11-էն

ԱՐԵՒՍՏԵԱՆ ԹԵՄԻ ՊԱՏԳԱՄԱՌՈՐԱՎԱԿԱՆ 96-ՐԴ ԺՈՂՈՎ

Մայիսի 5-ը ամբողջութեամբ նուիրուեցաւ Արեւմտեան Թեմի Պատգամաւորական տարեկան 96-րդ ժողովի աշխատանքներուն: Այն բացուեցաւ հոգեւոր արարողութեամբ, ներկաները մէկ վայրկեան լուսեմբար եւ աղօթքով յիշեցին անցնող շրջանին ի Գրիստոս ննջած նախկին Առաջնորդ, լուսահոգի վաչէ Արք. Յովսէփեանին եւ եկեղեցւոյ կեանքին մէջ զգալի աւանդունեցած հաւատաւոր ննջեցեալ զաւակներուն, որոնց շարքին՝ Անդրանիկ Զօրայեան, Կրեկ Զերկոյեան, Լիլի Պալեան, Նազարէթ Քեռնեան, Դոկտ. Վահրամ Պիրիճիք, Կլարա Մարկոսեան, Արփի Պարսամ:

Ապա սկսաւ ժողովը՝ համաձայն կանոնակարգի: Մասնակիցներուն իր հայրական օրհնութեան գիրը յղած էր Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ. Վեհափառ հայրապետը, որու մէջ ըստուած է. «Գոհութեան աղօթք ենք բարձրացնում առ Աստուած, որ ձեր բարեջան Առաջնորդի ղեկավարութեամբ շէն ու պայծառ էք պահպանում ԱՄՆ Հայոց Արեւմտեան Թեմը եւ այսօր համախմբուել էք ի մի բերելու Թեմական մարմիններու եւ կառուցներու տարեկան գործունէութեան արդիւնքները՝ ամբարելով որպէս բարի հունձք, ինչպէս եւ միասնաբար նախատեսելու առաջիկայ ծրագրերը»:

Յովնան Արք. Տէրտէրեանը իր հոգեւոր պատգամի մէջ երախտագիտութիւն յայտնեց հաւատացեալներուն՝ որպէս Թեմակալ առաջնորդ անցնող 20 տարիներուն ունեցած աջակցութեան եւ քաջալերանքի համար՝ ըսելով. «Քսան տարիներու ծառայութեանց մէջ ամբողջական ու լիարժէք պէտք է տեսնել Թեմի եւ հոգեւորականաց, եւ Թեմական ու ծխական մարմիններու, եւ Առաջնորդարանի ողջ պաշտօնէութեան եւ ի մասնաւորի հաւատացելոց ծառայութիւնը: Այլ լապէս, անհնար պիտի ըլլար ձեռք բերել այն, ինչին ակնատեսն ենք այսօր բոլոր մակարդակներու վրայ: Ուրեմն իմ պատուական ժողովուրդին ուղղելով խօսքս՝ պարզ ու անկեղծ կ'ուզեմ արտայայտել երախտագիտութիւն ձեր հարկերէն: Այս փաստը ներկաները ընդունեցին բոլորն ծափահարութիւններով, որ առհասարակ թէ՛ ժողովի միջոցաւ եւ արդիւնաւէտութեան, թէ՛ Առաջնորդ Սրբազանի գործունէութեան գնահատականի նշանակն էր:

տագիտական զգացումներս, որ մինչեւ օրս կատարուածի պատկերը կը ներկայացնէ Ձեր աղօթքն ու ծառայութիւնը: Եւ իմ աղօթքն է, որ Աստուած վարձահատուց ըլլայ Ձեզի»:

«Ինչ է խոստումս այս հանգրուանին, շարունակեց Սրբազան Հայրը: Աստուծոյ կամօք ժամանակի մը համար եւս շարունակել ծառայութիւնս եւ ամբողջացնել այն բոլոր ծրագրերը, որոնք դեռ եւս կը կարօտին լուրջ ուշադրութեան ու հոգածութեան: Այնուհետեւ հիմնական շեշտը դնել առաւել մեծ թափով նոր հոգեւորականներու պատրաստութեան, երիտասարդութեան շարքերը ընդլայնելու առաքելութեան, աշխուժացնել քրիստոնէական առաքելութիւնը բոլոր ոլորտներէն ներս, զարկ տալ հասարակական ծառայութեանց, շարունակելով հանդերձ Թեմական մնացեալ բոլոր ծրագրերը, որոնք իրապէս անհրաժեշտ են ու օգտակար մեր ժողովուրդը ի մի հաւաքելու, նորահաս սերունդի մէջ ամրագրելու հայութեան ինքնութիւնը եւ հաստատօրէն կապելու բոլորը Մայր Հայաստանին, Ս. Էջմիածնի հետ, մնալով նուիրեալ քաղաքացիները Միացեալ Նահանգաց»:

Ժողովական բոլոր անհրաժեշտ կէտերը ճշգրտօրէն կատարելով, Պատգամաւորական ժողովը դատաւոր Ատրինէ Գրիգորեանի ատենապետութեամբ, զրեթէ միաձայն քուէարկութեամբ վստահութեան քուէ տուաւ Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեանին՝ շարունակելու առաջնորդական պաշտօնը յաջորդող 8 տարուայ ժամակահատուածի համար: Այս փաստը ներկաները ընդունեցին բոլորն ծափահարութիւններով, որ առհասարակ թէ՛ ժողովի միջոցաւ եւ արդիւնաւէտութեան, թէ՛ Առաջնորդ Սրբազանի գործունէութեան գնահատականի նշանակն էր:

Այնուհետեւ ժողովին ներկայացուեցան Առաջնորդարանի գեկոյցը, որու մասին կը խօսուի վերջին 20 տարուան հաւաքական նուաճումներու մասին, Թեմական խորհուրդի, Արեւմտեան Թեմի գործադիր տնօրէնի, E-Postle Mission-ի եւ այլոց գեկոյցները: Տեղի ունեցան Թեմական խորհուրդի եւ

այլ յանձնարարութեան պատասխանատուներու ընտրութիւններ:

Թրփանձեան հրապարակին վրայ խմբային լուսանկարէն յետոյ պատուիրակները ճաշով հիւրասիրուեցան Նազարէթ եւ Սիմա Գալաթեան սրահին մէջ: Արեւմտեան Թեմին 2005 թուականէն ի վեր Արքեպիսկոպոսի մրցանակ կը շնորհուի այն անհատներուն, ովքեր իրենց նուիրեալ ծառայութեան միջոցով քրիստոնէական օրինակ կը բերեն եւ 2023-ի Արքեպիսկոպոսի մրցանակի արժանացան Տ. Վազգէն Քհնյ. Մովսիսեանը, որպէս տարուայ քահանայ, Տիկին Սիլվա Քաչիկեանը, Տարուայ ծուխ ճանչցուեցաւ Սուրբ Անդրէաս հայկական եկեղեցին:

96-րդ Թեմական ժողովը կատարեց հետեւեալ ընտրութիւնները: 97-րդ Պատգամաւորական ժողովի Ատենապետ՝ Պրոֆ. Պարլօ Սրկ. Տէր Մկրտիչեան, Փոխատենապետ՝ Սթիւ Ադամս, Համագումարի քարտուղար՝ Պամելա Աբաջի: Թեմական խորհրդի անդամներ՝

- Վարդան Նազիրեան - Ատենապետ
- Պետրոս Անսէրեան - Փոխատենապետ
- Սիլվա Քաչիկեան - Խորհրդական
- Միքայէլ Միսաքեան - Գանձապահ
- Սիւզի Գրիգորեան - քարտուղար
- Լեւոն Սրկ. Էսիբով - խորհրդական
- Վարուժան Ալթըպարմաքեան - խորհրդական
- Դոկտ. Արթին Քնանեան - խորհրդական
- Հոգշ. Տ. Բագրատ Մ. Վրդ.

Պերճեկեան - խորհրդական
Հոգշ. Տ. Սասուն Մ. Վրդ.
Զմրուխտեան - խորհրդական
Հոգշ. Երեմիա Վրդ. Աբգարեան - խորհրդական
Արժ. Տ. Մանուկ Ա. Քհնյ.
Մարգարեան - խորհրդական
Արժ. Տ. Սերովբէ Քհնյ. Ալանձեան - խորհրդական :

Ժողովական այս օրերուն յաջորդող Կիրակի՝ Մայիսի 7-ին Առաջնորդ Սրբազանը ուխտի պատարագ մատուցեց Առաջնորդանիստ Ս. Ղեւոնդեանց Մայր Տաճարում, որուն ներկայ էր հաւատացելներու հոծ բազմութիւն:

Իր խօսքին մէջ Առաջնորդ Սրբազանը շնորհակալութիւն յայտնեց հաւատացեալներուն տարիներու ընթացքին ցուցաբերած սիրոյ եւ աջակցութեան համար: «Որպէս ձեր հաւատարիմ ծառայ, Հիւսիսային Ամերիկայի Հայ Եկեղեցու Արեւմտեան Թեմի առաջնորդ ընտրուելու 20-րդ տարեդարձի առթիւ կը վերահաստատեմ իմ հովուական կոչը՝ նորոգեալ նուիրումով եւ եռանդով ծառայելու մեր Տէր եւ Փրկիչ Յիսուս Քրիստոսի հօտին», ըսաւ Յովնան Սրբազանը: Ս. Պատարագէն յետոյ հաւատացեալները հրաւիրուեցան հիւրասիրուեցան՝ այդ նպատակով կազմակերպուած ընդունելութեան ժամանակ:

Ի դէմս հաւատաւոր մեր հայորդիներու, կը շնորհաւորենք նորընտիր բոլոր անդամներուն եւ Թեմակալ Առաջնորդ Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեանին՝ գրեթէ միաձայն վստահութեան քուէի համար, եւ կը մղովթենք բարձրացուած ծրագրերու իրագործում, ի շահ մեր եկեղեցւոյ, ազգի եւ հայրենիքի:

Երգչուհի Սիպիլի Համերգը Մեծ Համակրանքով Ողջունուեցաւ Թեհրանի Մէջ

Պոլսահայ սիրուած երգչուհի Սիպիլ անցեալ շաբաթավերջին մենահամերգով մը հանդէս եկաւ Թեհրանի մէջ: Այս բացառիկ համերգները կազմակերպուած էին հայ մարզամշակութային «Նայիրի» միութեան արուեստից բաժանմունքին եւ «Սիփան» միութեան կողմէ:

Սիպիլ իւրաքանչիւր երգէն առաջ հանդիսատեսին հետ բաժնեց տպաւորութիւններն ու երգի ստեղծման պատմութիւնները: «Նայիրի» սրահի երգիքին տակ կազմակերպուած համերգի ընթացքին հանդէս եկան նաեւ «Սիփան» պարախումբի սաները:

Սիպիլ այլ երգերու կարգին մեկնաբանեց «Մարալ Մէրը», «Տեանեմ Անին ու Նոր Մեռնեմ», «Աւորայի Աղօթք»-ը եւ 44 օրուայ արհաւիրքի հերոսներուն նուիրուած երգը:

Վերոյիշեալ համերգը՝ կրկնուեցաւ նաեւ Զէյթուն քաղաքամասի «Նայիրի» միութեան Արցախ սրահին մէջ: Զոյգ համերգներուն ալ ներկայ գտնուեցան խուռներամ բազմութիւն մը վայելելով Սիպիլի կատարումները:

«Մարմարա»:

www.massispost.com
daily news updates

AUGUST 27 • 2023

SAVE THE DATE

AEBU 5TH ANNUAL SCHOLARSHIP AWARDS CEREMONY & GALA

DE LUXE BANQUET HALL
Burbank, California

Յովհաննէս Բաչկովը Բռնցքամարտի Աշխարհի Առաջնութեան Քառակի Պրոնգէ Սետալակիր Է

Հայաստանի բռնցքամարտի հաւաքականի անդամ, Ողիմպիական խաղերու պրոնգէ մետալակիր, Եւրոպայի եռակի ախոյեան Յովհաննէս Բաչկովն աշխարհի առաջնութեան դարձաւ պրոնգէ մետալակիր:

Ուզպէքիստանի մայրաքաղաք Թաշքենտի մէջ ընթացող աշխարհի առաջնութեան 63,5 քկ ծանրութեան կիսաեզրափակիչի ընթացքին Բաչկովը մրցեցաւ Ուզպէքիստանից Ասիայի ախոյեան Ռուսլան Ապտուլաեւի հետ: Բաչկովը զիջեցաւ 5:0 արդիւնքով եւ բաւարարուեցաւ իր 4-րդ պրոնգէ մետալով:

Նախապէս Հայաստանի բռնցքամարտի հաւաքականի անդամ, Եւրոպայի առաջնութեան պրոնգէ մետալակիր Նարեկ Մանասեանը դարձաւ աշխարհի առաջնութեան պրոնգէ մետալակիր: 92 քկ ծանրութեան կիսաեզրափակիչին Մանասեանը մրցեցաւ Եւրոպայի ախոյեան Իտալիոյ ներկայացուցիչ Ազիզ Ապեա Մուհիտինի հետ: Մանասեանը պարտուեցաւ 0:5:

«Ֆէյենուրտը» 16-րդ Անգամ Նուաճեց Զոլանտայի Ախոյեանութիւնը

«Ֆէյենուրտը» նուաճեց ֆուտպոլի Հոլանտայի ախոյեանի տիտղոսը: Երկրի առաջնութեան 32-րդ հանգրուանին «Ֆէյենուրտ» 3:0 արդիւնքով պարտութեան մատնեց «Կոու Ըհետ Իկլսին» եւ 79 կէտով գլխաւորեցէ մրցաշարային աղիւսակը: Երկրորդ տեղը գտնուող «ՊՍՎ Էյնտհովենը» 31 խաղէն յետոյ ունի 68 կէտ:

Առաջնութեան աւարտին մնացած է երկու հանգրուան: «Ֆէյենուրտը» երկրի ախոյեան դարձաւ 16-ր անգամ ըլլալով: Նախորդ անգամ խումբը տիտղոսը նուաճած էր 6 տարի առաջ:

«Տորթմունթի» Յաղթանակը՝ 5:2

Գերմանիոյի առաջնութեան 32-րդ հանգրուանին Պորուսխայի «Տորթմունտը» սեփական դաշտին վրայ մրցեցաւ Պորուսալի «Մոնչնկլատպախի» հետ եւ պարտութեան մատնեց զայն 5:2 արդիւնքով:

Դաշտի տէրերու կազմէն Տուբլի հեղինակ դարձաւ յարձակող Սեպաստիէն Ալերը, աչքի ինկան նաեւ հոլանտացի յարձակող Տոնիել Մալէնը, անգլիացի կիսապաշտպան Զոտոյ Պելլինկեմը եւ ամերիկացի կիսապաշտպան Զիովանի Ռեյնան:

«Տորթմունտ» 67 կէտով երկրորդն է եւ առաջատար Միւնխի «Պայերն»-ն է 1 կէտ:

Սփապի Տուպը Նպաստեց ՊՍԺ-ի Յաղթանակին

Ֆրանսայի առաջնութեան 35-րդ հանգրուանին ախոյեան ՊՍԺ-ը իր դաշտին վրայ մրցեցաւ «Այաչոյի» հետ եւ յաղթեց 5:0 արդիւնքով:

Տուպլի հեղինակ դարձաւ ֆրանսացի յարձակող Կիլիան Մփապէն: Հիւրերու բերդը գրաւեցին նաեւ սպանացի կիսապաշտպան Ֆապիան Ռուիսն ու մարտի պաշտպան Աշրաֆ Հաքիմին, որ վերջաւորութեան կարմիր քարտ ստացաւ: Ինքնակոլի հեղինակ դարձաւ կիսապաշտպան Մոհամէտ Եուսուֆը:

ՊՍԺ-ը 81 կէտով կը գլխաւորէ մրցաշարային աղիւսակը եւ 6 կէտ առաջ է երկրորդ տեղը գտնուող «Լանսին»:

«Ռեալը» Պարտութեան Մատնեց «Խետաֆէին»

Սպանիոյ առաջնութեան 34-րդ հանգրուանին ախոյեան «Ռեալը» հիւրընկալեց «Խետաֆէին»-ը եւ յաղթեց նուազագոյն արդիւնքով:

70-րդ վայրկեանին կոլի հեղինակ դարձաւ սպանացի յարձակող Մարքո Ասենսոն:

Արքայական խումբը 71 կէտով երկրորդն է եւ 2 կէտ առաջ է երրորդ տեղը գտնուող Մատրիտի «Աթլետիքոյն»-ը, որ մէկ խաղ նուազ կատարած է:

Զաւին Առաջին Ախոյեանական Տիտղոսը Նուաճեց «Պարսելոնայի» Գլխաւոր Մարզիչի Պաշտօնին

«Պարսելոնան» առաջին անգամ նուաճեց Սպանիոյ ախոյեանի տիտղոսը Զաւիի գլխաւորութեամբ: 43-ամեայ սպանացի մասնագէտը «Պարսելոնայի» գլխաւոր մարզիչի պաշտօնը կը զբաղեցնէ 2021թ. Նոյեմբերէն:

Այս մրցաշրջանին գաթալոնական խումբը նուաճած է նաեւ Սպանիոյ սուպերգաւթը:

Զաւին «Պարսելոնայի» խաղացողի կարգավիճակին մէջ 8 անգամ դարձած է Սպանիոյ ախոյեան:

«Պարսելոնան» 27-րդ անգամ հռչակուեցաւ երկրի ախոյեան: Նախորդ անգամ խումբը ախոյեան դարձած էր 2019-ին:

«Ինթերի» Յաղթանակը, Միսիթարեանի Կոլային Փոխանցումը

Իտալիոյ առաջնութեան 35-րդ հանգրուանին փոխախոյեան «Ինթերը» ընդունեց «Սասուոլոյին» եւ յաղթեց 4:2 արդիւնքով:

«Ինթերէն» տուպլի հեղինակ դարձաւ պելճիգացի յարձակող Ռոմէլու Լուքաքուն: Աչքի ինկաւ նաեւ արժենթինացի յարձակող Լաուտարո Մարթինսը, որուն կոլային փոխանցում կատարեց կիսապաշտպան Հենրիխ Միսիթարեանը: Հայ ֆուտպոլիստը փոխարինուեցաւ 61-րդ վայրկեանին:

Մէկ կոլ ալ սեփական դարպասը ուղարկեց հիւրերու պրագիլցի պաշտպան Ռուանը:

Երրորդ տեղը գտնուող «Ինթեր» 66 կէտով հաւասարեցաւ երկրորդ տեղը ընթացող «Եուվենթուսին», որ մէկ խաղ նուազ կատարած է:

Արման Աղամեան Աշխարհի Ախոյեան

Քաթարի մայրաքաղաք Տոհայի մէջ կատարուող ճիւտոյի աշխարհի առաջնութեան ախոյեան հռչակուած է Ռուսաստանի ներկայացուցիչ, Եւրոպայի ախոյեան Արման Աղամեանը:

100 քկ ծանրութեան եզրափակիչին 26-ամեայ վոլկովրատցի մարզիկը յաղթած է կրկնակի ողիմպիական եւ աշխարհի ախոյեան, չէիս Լուկաշ Կրպալեկին:

«Պարսելոնան» Լոս Անճելըսի Մէջ Կը Մրցի «Արսենալի» Հետ

«Պարսելոնան» ամրան ըջագայութեամբ կը ժամանէ ԱՄՆ: Սպանացի Զաւիի գլխաւորած խումբը Յուլիսին չորս հանդիպում կը կատարէ Ամերիկայի տարբեր քաղաքներուն մէջ:

Յուլիսի 22-ին գաթալոնական խումբը Սանթա Քլարայի մէջ կը խաղայ Թուրինի «Եուվենթուսի» հետ, Յուլիսի 26-ին՝ Ինկլիլուտի մէջ՝ Լոնտոնի «Արսենալին» հետ:

Յուլիսի 29-ին Արլինկթոնի մէջ տեղի կ'ունենայ սպանական «Էլ քլասիոն» «Պարսելոնայի» եւ Մատրիտի «Ռեալի» մասնակցութեամբ: «Պարսելոնայի» վերջին մրցակիցը ԱՄՆ-ի մէջ կ'ըլլայ Իտալական «Միլանը»:

«Մանչեսթըր Եունայթըտը» ԱՄՆ-ի Մէջ Կը Խաղայ «Ռեալի» Եւ «Արսենալի» Հետ

Անգլիական «Մանչեսթըր Եունայթըտը» Յուլիսին ԱՄՆ-ի մէջ չորս ընկերական հանդիպում կը կատարէ:

Յուլիսի 22-ին Նիւ ձըրզիի մէջ «Մանչեսթըր Եունայթըտը» կը խաղայ Լոնտոնի «Արսենալի» հետ: Երեք օր ետք Սան Տիեկոյի մէջ մանչեսթերեան խումբի մրցակիցը կ'ըլլայ Ուեյլի «Ռեքսհեմը»: Յուլիսի 26-ին Հիւսթընի մէջ «Մանչեսթըր Եունայթըտի» մրցակիցը կ'ըլլայ Մատրիտի «Ռեալը»:

Վերջին մրցակիցը ԱՄՆ-ի մէջ կ'ըլլայ գերմանական «Տորթմունտը»: Հանդիպումը նախատեսուած է Յուլիսի 30-ին Լաս Վեկասի մէջ: